

Nr. 1

AOI

5. JAANUARIL 1924.

A. Stieren.

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

Tallinnas, S. Karja t. 19,
omas majas

EESTI RAHVAPANK

Tallinnas, S. Karja t. 19,
omas majas

Eesti Ühistegeline Kindlustus-Keskselts

Tallinnas, S. Karja t. nr. 19, telef. 26-13

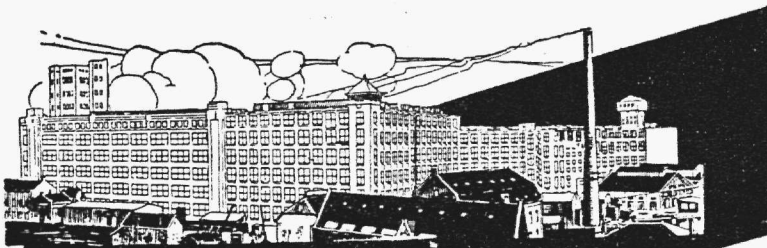
on oma tegevust alanud.

KESKSELTS on asutatud osaühisusena. Liikmeteks võivad olla ainult vastastikkused kindlustusseltsid, ühistegelised asutused ja omavalitsused. Osamaksu alammäär Mk. 1000.—

KESKSELTS toimetab:

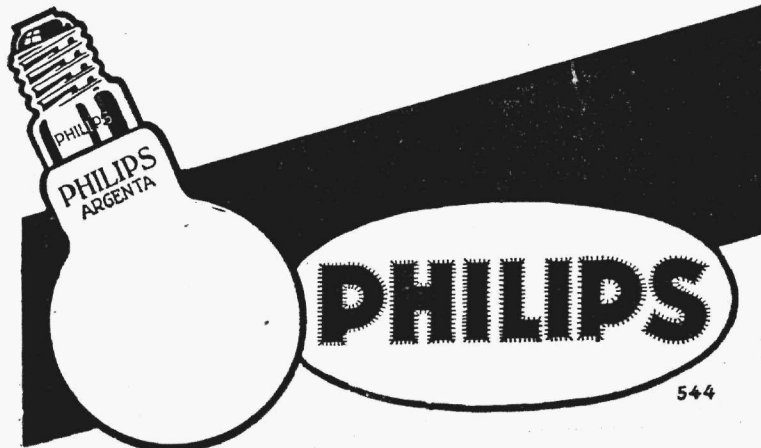
- 1) tuliedasikindlustusi vastastikkustele kindlustusseltsidele;
- 2) igasugu varanduste tulekindlustusi ja tööliste ning ametnikkude kollektiiv-kindlustusi õnnetusjuhtumuste vastu.

Juhatus.

PHILIPS ARGENTA

ILMAKUULUS

NÕUDKE IGALPOOL

AINUESITAJA EESTIS
A. KAPSI & Co.
TALLINNAS — TARTUS

O. W. Uus'i kulla-ja kellasepaäri.

V. Pärnu mnt. nr. 32.

Soovitab kõiksuguseid kellasid, ehtasju, muusika-riistu, grammofone, gitarre, mandoliine j. n. e. Parandused nim. tööde alal tehakse ruttu, hästi ja asjatundlikult.

Aupaklikult
kellaseppmeister O. W. Uus.

Meesterahva rätsepaäri M. Andreesen

Tallinn, Rataskaevu tän. 14—4, kõnetr. 17-54.

Olen saanud Inglismaalt kõiki talvehooajaks tarvisminevaid meesterahva palitu-, ülikonna-, fraki- ja smokingiriideid. Peale selle suur valik palitu-, kasuka-, krae- ja kasukatenahku.

Austusega M. Andreesen.

„AGU“ 1923.

I aastakäik.

On kõige huvitavam raamat, mis mineval aastal ilmunud. Ühtlasi on ta kõige pildirikkam ja haruldaset mitmekesise sisuga.

Sisu ei vanane.

Kes 1923. aastal „Agu“ ei tellinud ehk kõiki numbrid ei ostnud, see ostku nüüd terve aastakäik korraga. :-: Üheski raamatukogus ei peaks „Agu“ 1923, terve aastakäik puuduma.

Hind köitmatult 1400 mrk.

Saada „Päevalehe“ kontorist ja Tall. Eesti Kirjastus-Ühisuse („Päevalehe“) raamatukauplusest, Jaani tän. Krediit Panga majas, Tallinnas.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

EESTIMAA KEEMIA TEHAS A.-S. TALLINNAS

Peakontor ja ladu: Katusepapi tän. 37, kõnetr. 18-26
Telegr.: „Lasnakemia“. Linnakont. S. Karja t. 4, kõnetr. 4-03

VALMISTAB VÕISTLEMATA HEADUSES PAREMAIST TOORESAINETEST:

Sinisekirju pesuseepi (end. SHUKOVI taolist)
Tuumseepe „GLORIA“ ja „SIMPLON“

LÕHNASEEPE VÕISTLEMATA HEADUSES:

„LASNA“, „GLORIA“, „TRIUMPH“, „NORA“
„LANOLIN“, „MINU PAIKENE“ jne. jne. jne.
Glitseriini tehnilist
Pesusoodat

Rauavitrüooli (kübaramusta)
Kõiksuugu ookervärve

PARFÜMERIE ANDORA I VÄÄRTUSES:

Eau de Cologne, Lillefilgäd

LOHNASEEBID: „Savon Irène“, „Savon Femina“, „La
Duchesse“, „Ixora“, „Lily of the Valley“ jne.

Ainult

kaitsemärgiga.

ESIMENE EESTI KINNITUSE SELTS

Asutatud 1866. a.

Asutatud 1866. a.

Asub nüüd
Laial tän.
nr. 1,
 oma majas
 Kõnetr. 7-85

Asub nüüd
Laial tän.
nr. 1,
 oma majas
 Kõnetr. 7-85

Kinnitab igasugust varandust tule vastu 20 protsenti odavamaks eest kui aktsiaseltsid.

MEHAANILINE PUUTÖÖSTUSE VABRIK

„ÜLO”

Tallinnas

Vabriku ja tehnikakont. Kauba tän. 1, kõnetr. 26-39.
 Kauplus ja abikontor S. Roosikrantsi t. 1, „ 22-79.

PUUTÖÖSTUSE OSAKOND: Võtab puutöö tellimisi vastu ja valmistab kõrges headuses igasuguste joonestuste järel moodsate masinate abil: aknaid, uksi, trepikäsi-puid, pesurulle.

SISSESEADEID koolidele, kauplustele, haigemajadele, kontooritele, võõrastemajadele.

MÖÖBLIOSAKOND: elutoa mööblid soovitud stiilis, pildiraame, pildiraami liistused, jääkappe, joonestuselaudu jne. jne.

Asjaajamine ja töö korralik. Väljalastud töö eest täielik vastutus. Ettevõttel on oma kuivatus ja kuiva materjaali tagavara.

Aknaklaas

Vaateaknaklaas

Peegliklaas

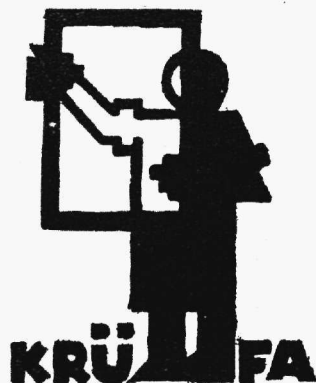
Hõbetatud peeglid

(igas suuruses ja metallraamidega)

Ornamentklaas

Klaasimiskitt

Saada ladustii

Deutsche Fensterglas A.-G.

Berlin, Sommerstr. 2

Märkische

Tafelglashüttenwerke, G. m. b. H.

Briesen

Vereinigte Glasgrosshandlungen

A. Krüger u. P. Fahrenwaldt, G. m. b. H.

Stettin, Pionierstrasse 64

Esitus ja pealadu Eestis

A. Luberg & Co

Tallinn, Uus tän. 28/6

Telegr.: Aluberg Tallinn

Kõnetraat 13-79

KIRJANDUSE,
KUNSTI JA
KULTUURI
AJAKIRI

TOIMETAJA
ED. HUBEL
VÄLJAANDJA
TALL. EESTI
KIRJ.-ÜHISUS

ILMUB IGA NÄDAL

II AASTAKÄIK

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, PIKK TÄNAV 2

TOIMETAJA KÕNETUNNID ÄRIPÄEVIL 1-2

TRADITSIOONIDETA.

Meie oleme noor kultuurrahvas ja sellepärast puuduvad meil kindlakskujunenud kombed ehk traditsioonid. Kui vanemate kultuurrahvaste traditsioonidest kuuleme, siis muigame nende üle: meil puuduvad, õnneks, kõik need vanad kütkestavad jäänused! Oleme vabad neist, elame oma äranägemise järele, esivanemate kombed ei ole meid kusagil kammistamas!

Kui aga asja üle lähemalt järele mõtleme ja teiste rahvaste traditsioonide tõsist tähendust püüame leida, kaob meil uhke üleoleku tunne.

Traditsioon pole ju muud kui kindlakskujunenud harjunud komme rahva elus. Nagu üksikul inimesel tuhat korda kergem on üht liigutust või sammu siis teha, kui see harjunud kombena luusse ja lihasse kasvanud, nii on rahval kergem teatud kommet täita, teatud eluviisi kinni pidada, kui see harjumuseks saanud. Muidu tuleb igakord tähelepanu ja tahet teadlikult pingutada ega või kindel olla, et see igakord tagajärgi annab.

Juudi rahva üheks eluvõime ja vastupidavuse teguriks on kahtlemata traditsioonid olnud, millest see rahvas aastatuhandeid kinni pidanud. Mooses tundis traditsioonide tähtsust, kui ta neid lõi. Ka Hiina ja Inglise rahva tugevuse, vastupidavuse ja stabiilsuse üheks tähtsamaks põhjuseks peetakse õigusega nende rahvaste traditsioone. Mitmed neist on iganenud ja muutunud oludes üleaurusteks saanud, aga paljud püsivad elujõulistena edasi ja hoiavad ka rahva elujõulistena.

Selgemini kui kunagi avaldub meil traditsioonide puudus pühade ajal. Äripäevil on igaühel päevakord ja töökava enam-vähem selge, ainult õhtu veetmise üle murravad paljud pead

ja satuvad siis lõpuks, hea õnne peale välja minnes, kas „Musta Kassi“, uulitsarenni või politseipogrisse. Pühadega ei mõisteta meil õieti midagi peale hakata, sest puudub vähemgi traditsiooniline päeva veetmise viis. Iseäranis kui pühi nõnda kokku kuhjub, nagu meil kesktalvel ja kevadel on. Jõululaupäeva õhtu saadetakse kuuse ümber mööda — sakslastelt laenatud, 18. aastasajal tekkinud komme, mis tõendab, et meie pole oma jõulukombed alal hoidnud ega kultiveerida suutnud. Varem või hiljem peab see komme surema — kuusk läheb meil kord ometi nõnda kalliks, et seda ainult rikkad võivad muretseda. On ka liig suur toredus — igal aastal kümned tuhanded puud jõuluks maha raiuda.

On jõuluõhtuga veel kuidas lugu on, aga järgnevad kolm päeva saadetakse enamasti liigsüües ja liigjuues mööda, vähemalt nende juures, kellel ajalikku vara küllalt. Need ei ole hingamise- ega puhkepäevad. Nende järele näed ja kuuled aina väsimust ja tüdimust, nagu on inimesel, kes oma kehale nõnda või teisiti liiga teinud.

Meile on antud kolm jõulupüha ja kolm lihavõttepüha, aga mis nendega peal hakata, seda pole keegi juhatanud. Kui aga arvatakse, et igaüks seda ise kõige paremini teab, kuidas oma vaba aega mööda saata, siis eksitakse. Rahvahulki peavad alati üksikud juhtima ja neile elamisviisid, traditsioonid looma.

Juba harilik nädalapühagi on väga paljudele väsitav. Selle asemel, et argipäeva tööst hingata ja puhata, jauratakse pühapäeval ja harilikult ka veel öösel vastu esmaspäeva. „Sinine“ esmaspäev ei ole ainult sõnakõlks. See on traditsioon (jällegi sakslastelt laenatud!), mis luusse ja lihasse kasvanud. Harili-

kult on just pühapäev ja pühad suureks komistuskiviks inimestele: see on päev, kus nad kõige enamini jooma ja ulaelu elama õpivad. See on kui ebavooruste kultiveerimise päevaks kujunenud.

Meil puudub komme, traditsioon pühapäeva rahu mööda saata, nagu seda inglane kindla traditsiooni järel teeb.

Samuti puuduvad meil teised traditsioonid, mis rahvast tema igapäevases elus oma auto-

riteediga distsiplineeriks, vaos hoiaks, juhuste ja tujude mängukanniks ei laseks saada.

Need traditsioonid peaks meie haritud klass eeskuju andes looma, mitte aga ise meie tõusikute klassilt halbu kombeid omandama, nagu seda pealinnas tähele võib panna. Nimetame siin ainult üleliigse toreduse tagaajamist ja ööseti joogikohtes vedelemist. Kui juba sool tuimaks läheb, millega peab teda siis soolama!

KUNSTNIK.

N. G. GARIN. Tõlk I. V.

Ja ei alistuks inimene inglitele
ega paenduks surma ees, kui tal ei
oleks nõrka taht.

Sinise taevavõlvi all sinise mere ääres elas suur kunstnik.

Inimesed nimetasid teda geeniuseks, kuid nii tühine oli see, mis tuli tema käte alt, võrreldes sellega, mida ta tahtis.

Ta tahtis!

Ta tahtis imekaunis raidkujus ühendada kõike taeva selgust ja maa veetlevust.

Ja kunstnik otsis kannatlikult oma hinge kaunist kuju. Ta otsis seda kevade hellas hingamises, kui sirel ja mandel teda oma õitega üle puistasid; palava suve pimedail õil, mil meri tema aia taga kirglikult oma kalda vastu loksus; rahulikul sügisel, kui see üleni kullatuna ja mõtiskelus suve üle tema juure kummardus ja õrnalt sosistas „anna andeks“; talvel, kui külm tuul puhus ja vihm peksis vastu akent, aga kaminas põles eredalt tuli.

Ebaseelgeis kujutlusis ilmus ta kunstnikule tihti unes ja kord nägi kunstnik oma kehastunud kujutluse.

Igavesed loodangu värvid valgusid üle taeva, päike kuldastas taevast ja merd, ja kui päike merd puudutas, taevast ning meri süüitusid, ning tulede põhjatus kuristikus nägi kunstnik läbi türkiisist akna särade otsatu kauguse, nägi kaunina, kui taotamatu unenägu, kui hõrk unelm, oma hinge imeilusa kuju.

See oli ainult hetkeks, pingutuste ülilmaks silmapilguks, kunas inimene on mitu korda üle enesest, oma jõust.

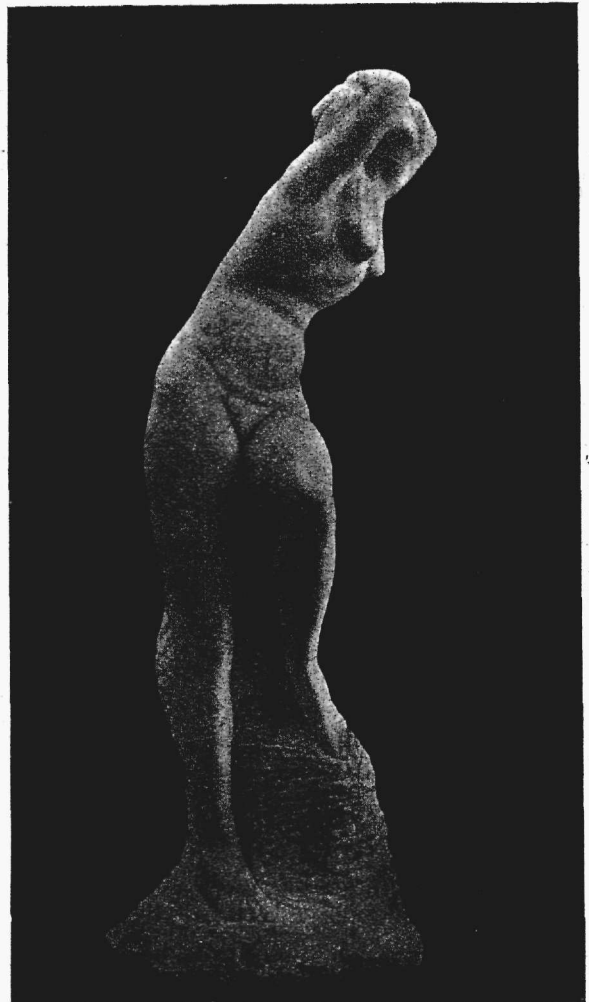
Puhta, armastava südamejõuga säilitas kunstnik selle kuju ja raius ta marmorisse.

Sinise mere ääres, selle koha vastu, kus jumalad taevas oma istanguid pidasid, kehastas suur kunstnik oma kuju neitsilik-kaunis kehas marmorist.

Imestatud jumalad vaatasid ja ütlesid:

— Ta lõi midagi suuremat, kui meie oleme loonud.

Ja jumalad ütlesid temale:

Jugo-Slaavia skulptori Đujan Penici
„Marmorikuju“.

VENE NÕUKOGUDE VABARIIGI KUUES AASTAPÄEV.

Paraad Moskvas, Punasel platsil, Kremli ees.

Ühel müürile kinnitatud sildil on lugeda: „Saksamaa masin ja vasar, ühendatud Vene viljaga, võidavad maailma.“

— Sa oled suur kunstnik, sarnane meile, —
palu meilt, mida sa tahad.

— Jumalad, — vastas kunstnik, — andke
temale elu. Ma ei palu seda enese pärast, vaid
et tema võiks täita oma kohust maa peal.

— See sündigu! — ütlesid jumalad.

Ja kuju sai elavaks.

Aga mis tegi kunstnik, kui tema — maa
alasti ilu ja taeva katmatu veetlevus — tuli
tema juure?

Ta läks meeletuks oma südames peituvast
maisest armastusest.

Valdavate kirgede tormis, puistates teda üle
tuliste suudlustega, karjus ta ahnelt jumalaile:

— Ta on minu! Ainult minu!

Hämmastatud jumalad laususid samas oma
karmi otsuse: kunstnik suudles ainult inetut
marmoritõmpu.

Oo, kui suur oli tema meeleheide, kui ta
meelemärkele tuli!

Kuidas palus ta jumalailt andeks!

— Tee ta uuesti, — ütlesid jumalad, — ja
meie anname talle elu tagasi.

„Tee ta uuesti“.

Ta ei suutnud enam ... Ta unustas oma
hinge kauni kuju ... Kõike jõudu kokku võt-
tes, hoides peitlit kramplikult muldses peos,
töötas ta, kuni jumalad talle ei öelnud:

— Kõik on kaduv kui põrm, — sinu elu
lühike iga on mööda ja igaviku ukSED on su
ees juba avatud.

Nõnda leidsidki inimesed surnud kunstniku
oma aias, peitel peos. Ta istus oma töö ees
ja oli ise kõige õnnestanum kuju, mida ta ku-
nagi oli loonud, kujutades ebamaist kurbust,
meeleheidet ja muret.

Sarnasena hoidsid sõbrad, andes marmorile
tema näojooned, alles suure kunstniku kuju.

Ta istub seal oma aias sinise mere ääres ja
otsekui ütleb meeleheitel:

— Ah, kui ma võiksin, kui võiksin ...

Aga alla on raiutud sõnad:

„Ja ei alistuks inimene ingli-
tele ega paenduks surma ees, kui
tal ei oleks nõrka tahet.“

Militaristiline Venemaa: Laste paraad Harkovis.
Venemaal õpetatakse lapsigi sõjakunsti, nagu see pilt näitab.

Näib . . .

*Su tuhatpalgeline nägu jälle naerateleb
ning imetaolisi kutsumisi kõneleb;
ja näib, oo Issand, nagu läheks valge tee
Su poole üles kitsas, ahtake.*

*Näib, nagu kõrvutu jäänd seisma kuulataden
ja pime peatuma vaadelden
ning roimar julm kesk palvepuhangut
Su poole igatsuse ühe õhanud.*

*Su tuhatpalgeline nägu jälle naerateleb
ning imetaolisi kutsumisi kõneleb;
ja näib, oo Issand, nagu läheks valge tee
Su poole üles kitsas, ahtake.*

*Näib, nagu tänavtolmust kerjus jalutu
võiks tõusta hädine, nälg-janust jõuetu,
võiks tuigerdada üles vilets sant,
muld-inimeseke, ju hauda pant.*

*Näib, nagu oma räbal-kaltsud ta võiks heita,
kõik hilibunärud põletada, peita
ning jalad pesta puhtaks paisetest
ja astu teed tood üles ahtakest.*

Hella Aimra.

VIIMNEPÄEV.

WALTHER NITHACK-STAHN'i romaan.

Tõlkinud J. R.

Ümmarguse laua ümber kogunud tõsises seltskonnas valitseb sügav vaikus. Kõikide näod on kahvatud, magamatud, otsaesised kortsus. Väsinult koltub kollakas valgus lae all, akende taga on iseäralik helk. Kell seina peal sirutab oma näitajad kui manitsevad sõrmed ülespoole.

Nüüd liigutab ennast see pika valge habemega: „Palun, vaadake hoolega järele, et keegi ei kuulataks.“

Noor Archibald tõuseb oma istmelt, avab

„Missugused on väljamaa tähetornide viimased teadaanded?“

„Peaaegu ühesugused. Kalifornia arvas välja, et kokkupõrkeni on kuus päeva aega, Peru arvab et seitse ja pool päeva, kõik teised tähetornid teatavad, et kokkupõrge sünnib kuuenda ja seitsme ja poole päeva vahel.“

Jällegi täielik vaikus.

„Minu herrad, me peame kindlale otsusele jõudma. Kantsler nõuab seda. Te teate, et

NOBELI AUHINNASAAJAD.

Prof. Dr. Fritz Pregl,
Grazi ülikoolist.
Auhind keemia alal.

Prof. O. Meyerhof,
Kieli ülikoolist.
Auhind arstiteaduse alal
(1922).

Dr. F. G. Banting,
Toronto ülikoolist.
Auhind arstiteaduse alal
(1923).

W. V. Yeats,
Iiri luuletaja.
Auhind kirjanduse alal.

ukse, ütleb, et kedagi ukse taga ei ole ja istub jälle oma kohale.

„Pean teile, minu herrad, veel kord ütleva, missugune otsekohe võrratu vastutus meile peale pandud. Tean seda, et te kõiki meeli ja tervet mõistust pingutasite, kui te uurimist toimetasite. Aeg nõuab, et me tulemuse teada annaksime. Olge lahke ja tehke kokkuvõte.“

Archibaldi käed on täiskirjutatud lehtede peal ristis, ta ütleb lühidalt: „Uus täht läheneb ikka veel päikesele, vähemalt saja kilomeetri- lise kiirusega sekundis. See asjaolu, et tema päikese vastu liigub, kiirendab lähenemist ühe kolmandiku võrra. Peab veel juure lisama, et päikese külgetõmbe-võim ikka suuremaks minna võib, nii et kokkupõrge lähemal ajal tulla võib. Arvatavasti umbes seitsme päeva jooksul. Väga kõrgeks tõusnud päikesesoojus peab maakeral oleva elu hävitama; võib aga veel oletada, et meie planeedi käiku eksitatakse ja päike planeedi ka enda külge tõmbab.“

Kuulukse kella vaikset tiksumist, muud mitte midagi.

kõigi ilmajagude valitsused kokku leppinud on, kohe peale selle, kui nad teadusemeeste otsuse kätte on saanud, rahvastele ühiselt tulevase katastroofist teada anda. Valitsused mõtleavad rahvaid kas rahustada või jälle neid paratamatu vastu ette valmistada.“

„Miks neid mitte rahustada?“ Kõneleja lükkab tumedad juuksed otsa pealt ära, tal on kongus nina ja pilk külm. „Kui inimsugu surmavoodil lamab, mis kasu sest on, et talle seda öeldakse? Tema olemasolu on algusest peale võitlus ja vaev olnud — tehtagu talle lõppki kergeks. Kõigi teadjate oletuse järele tuleb see kiiresti ja kõike hävitavalt. Ette valmistada tähendab: ainult kannatusi pikendada.“

Kõneleja vastas istuja, kes kui peenehinge- line preester näib, arwab: „Kas poleks mitte — üldist suremist arvesse võttes — järelmõtlemise aeg tarvilik? Kas pole tarvis palju viimaseid järeldusi teha?“

„Mul on hirm nende järelduste ees,“ vastatakse temale. „Mõtlege tulekahjude ja hukkuvate laevade peale.“

„See võrdlus pole mitte õige. Siin pole mingisugust väljavaadet pääsemise peale, pole midagi — kui ainult üldine hukkumine.“

„Nii räägib üks mõtleja, kes kõrgustikul seisab, alla vaadates. Teie ei tunne sügavuse — inimkonna — kiha.“

„Olen uhke selle peale, et praegust sugu kõrgemini hindan. See on oma lühikese elu jooksul palju kätte saanud, rohkemat on ta veel kätte saada tahtnud. Inimsugu väärib seda, et ta mitte pimedast peast oma surmale vastu ei läheks.“

Valge habemega koosoleku liige katkestab kahekõne: „Mulle näib, et herrad meie ülesandest valesti aru saavad. Mis rahvastele peaks teada antama, see on valitsejate asi. Meie kohus on valitsustele öelda oma kindel arvamine — ei midagi rohkem ega vähem.“

„Hea küll, nii on siis teaduse au meie kätte usaldatud,“ ütleb teravalt see kuldprillidega seal. „Teadus peab julgema viimase sõnaga vääramatu tõtt üelda. Meie asi pole küsida, mis selle peale sünnib — vaid peame nimelt seda tähele panema, mis praegu sünnib.“

Peaga noogutamine ja poolkuuldav poolehoidu avaldus koosolijate seas.

Archibald, kes kogu aja käed vaheliti lakke vaatas, ütleb äkki, oma seisendit muutmata: „Ehk ma küll kõige noorem selleseltskonnas olen, ei või ma siiski teisiti, kui pean terve selle läbirääkimise aluses kahtlema. Teie tegite mulle ülesandeks uurimuste tulemusi selle uue tähe kohta kokku võtta. Ma tegin seda, aga ma pean küsimisemärgi selle taha panema. Tühine uurimise viiga võib terve selle keerulise väljaarvamise ümber liukata.“

Ümberringi istujad satuvad ärevusse.

„Seitsme kuu jooksul...“, „vahetpidamata...“, „kõigi ilmajagude sadade piiksilmade läbi...“, „nii palju usaldatavaid uurijaid...“, „pea täielik ühtlus...“, „peasi on selge...“, kostab läbisegi.

Archibald vaatab ikka veel särava kausi peale, mis kui tänuohver igavesele valgusele kõrgel laua kohal ahelate küljes heljub. „See pole mitte esimene kord, et kõigi targemate peade üldine mõte — eksitus on. Võib ju ka ime sündida?“

Rahutus kasvab.

„Ime? Mis see on? Ütlete teie tõsiselt seda?“

See prillidega silitab oma teravat lõuahabet. „Oletamae: kaks rongi sõidavad ühel ja samadel rööbastel suure kiirusega vastamisi, juhid on maha hüpanud, vahe on kõigest 20 meetrit pikk. Peate teie seda võimalikuks, et nad teineteisele mitte peale ei tõrma?“

„Arvan, et see võimata pole. Seletaksin, kui ma kõiki võimalusi teaksin.“

„Siis nimetate teie kõiki seda imeks, mida meie veel mitte ei tea?“

Selle „veel mitte“ pärast naeratavad need sügavtõsised näod esimest korda. Archibald ütleb vahele: „Ma mõtlen ainult seda, millest meie aru saada ei suuda.“

Mispeale hall eestkõneleja tema kõrval ütleb: „Arusaadav, et meie arvamine, nii kui iga teaduse otsus ainult kõrge ja kõige kõrgema tõenäolsusega rehkendab. Meie ei ütle mitte, et midagi sündima peab, meie ütleme, see sünnib. Et praegusele vaelusele vastu tulla, teen ma ettepaneku, et me oma teadaandele juure lisame: „Inimlikku ettenägemist mööda...“

„Ülearune!“ hüüab teravhabelise kõrge hää. Preestri välimusega nikutab talle peaga. Keegi ütleb: „See oleks õiglasem.“ Ja teiste nägudest arvamist lugedes, lõpetab koosolekut juhataja vanamees: „Ma läkitan, tähendab, teadaande sellel kujul Londoni, kus üleilmiline hääletamine on. Seal jõuab teadaanne veel täna valitsuste kätte. Need teevad öö jooksul otsuse, homme vara hommikul on rahvastele teadaandmine.“

Kõik tõusid ühes temaga üles.

„Veel kord palun teid, minu herrad, kõike seda sinnamaani saladuses pidada. Arvan selle inimliku kohusetäitmise hiilgavamate eeskujude hulka, et — kõigi maade ajakirjanduse järgi otsustades — seni täheteadlaste salajasest nõupidamistest kõige vähematki avalikkuse ette tunginud pole. Ka sellepöolest tohib teadus oma töö rahuliku uhkusega lõpetada. See aeg, mis meile veel elamiseks antud, kuulub sellele ainukesele ja tema inimkonnale. Peaksin ma veel kord teie nõuannet vajama, siis tean ma, et teid kutsuda tohin. Me oleme lõpulle jõudnud...“

Näib, kui tahaks ta veel midagi juure lisada, aga ta tõmbab ainult sügavalt hinge ta surub ümberseisjatel kätt, neile teravalt silma vaadates.

Archibald, mõtetes viibides, tahab just oma naabrile öelda: Elage hästi... äkki halvab kummalisuse tunne tema keelt, ta mõtleb selle üle järele, mis teine ütlemata jättis... Ta astub läbi klaasukse välja rõdule ja nõjatub vardaaia vastu. Seal hõõgub läbi hommikuudu punakas päike, tiidakile tema kohal hiilgab imeliselt võõras täht, see on juba kümnenda päikese osa suurune: vaenlane, kes ähvardavalt läheneb, keda miljonid silmad päeval ja öösel taga ajavad, kes on välja läkitatud tumedate jõudude poolt, et ta peaks hävitama ilma täis elu. Maa peal ei märgata veel midagi iseäralikku. Seal kauguses varahommikus on suur-

linn nüüdsama üles ärganud. Suitsulipud ker-
kivad vabrikute korstnametsast, igalt poolt
roomavad sinna tööjõuga täidetud raudtee-
rongid. Seal künnab põllumees ettevaatlikult
tuleva külvi jaoks oma vagusid, kusagil lõõritab
lõoke oma armulaulu, ja siin all aias lendleb
rõõmsasti rähniline liblikas nautides oma ühe-
päeva elu.

Metsateed mööda alla, mis selle uurimis-
lossist orgu viib, sammuvad kõigi nende kuul-
sate meeste, nende kõikteadjate tumedad kujud,
kes äsja selle päikesepaistelisele ilmale surma
kuulutasi; selle hirmsa otsuse, neid endid hä-
vitava otsuse, mille vastu mingisugune abi ei
maa pealt ega taevast ei aita. Piikkamööda lii-
guvad nad edasi, neid rõhub kõikumata töö-
koorem; siin ja seal jäävad kaks meest seisma
ja kõnelevad, kui mõtleksid nad veel kord jä-
rele, tahaksid tagasi pöörata, oma sõna tagasi
võtta — ja lähevad edasi...

„Kas teie ära ei lähe?“ küsib sõbralik hääl
Archibaldi selja taga.

„Ei, herra professor.“

„Ma jään meeleldi üksinda siia üles, vii-
mase silmapilguni — olen vana mees, kellel mi-
dagi rohkem kaotada pole, kui vilets elunatu-
kene. Aga teie... teie mõrsljal on õigus teie
peale —“

Archibald sirutab ennast ja tõmbab kopsu
hinge täis. „Mis on nüüdsest peale õigused?
Peale selle ootab meid siin võib olla meie täht-
sam amet. Meie sarnleme madrusele masti-
korvis, kes esimesena surmatoovad rahnu näeb
— või päästjat maad.“

„Teie usute ikka veel —?“

„Ma ei usu ega tea midagi. Uurigem tähti.“
Ta läheb üles võimukasse kumerusse ja puu-
rib pilgu tülukesse klaasi hiiglatoru tüljes. —
Siis istub ta ja arvab — arvab.

„Vahe väheneb ikka veel. Näib siiski...“

Järgmine päev. Nägematult voolavad eetri-
lained, siin ja seal ilmuvad voolusse suured ja
ikka suuremad rõngad, lähevad risti teine tei-
sest läbi, lähevad segi, sünnitavad salapäraseid
häáli, mida ikka veel vähesed kõrvad kuulevad.
Siin ja seal langeb küsimus ja vastus.

Ühel maakera poolel öine pimedus, teisel
sume valgus. Pilvede parved tormavad üle
taeva, siin ja seal lõõvad lõkkele tuled, kõmised
ähvardavalt, kohisedes langeb vihm alla. Ai-
nult harva tulevad nähtavale mõlemad päike-
sed lühikeseajaliseks vaatlemiseks sinistele
laikudele.

Kellad näitavad juba peaaegu lõunaaega, ja
veel pole midagi kuulda, mis meeli hirmutada
või lohutada võiks. Salajane sumin käib küll
läbi maade, juba kuude eest oli seda kuulda,

siis kui alguses eksivast tähest jutt oli, mille pä-
rast õpetlased vaielsid, mida võhiku silm vae-
valt oleks tähele pannudki, nii vähe silmapais-
teiv oli ta siis veel. Ajalehed arutasid rahuli-
kult seda asja, nii kuidas ühe iseäralduse üle
looduses räägitakse, naljalehed maalisiid kokku-
põrke taevase hulkuuri ja päikese-emanda vahel.
Siis, mõne nädala eest, vaikis äkki kõik avalik
läbirääkimine asja üle: uurijad terves ilmas olla
mõistatuse selgitamisega ametis, pärast saab
kuulda...

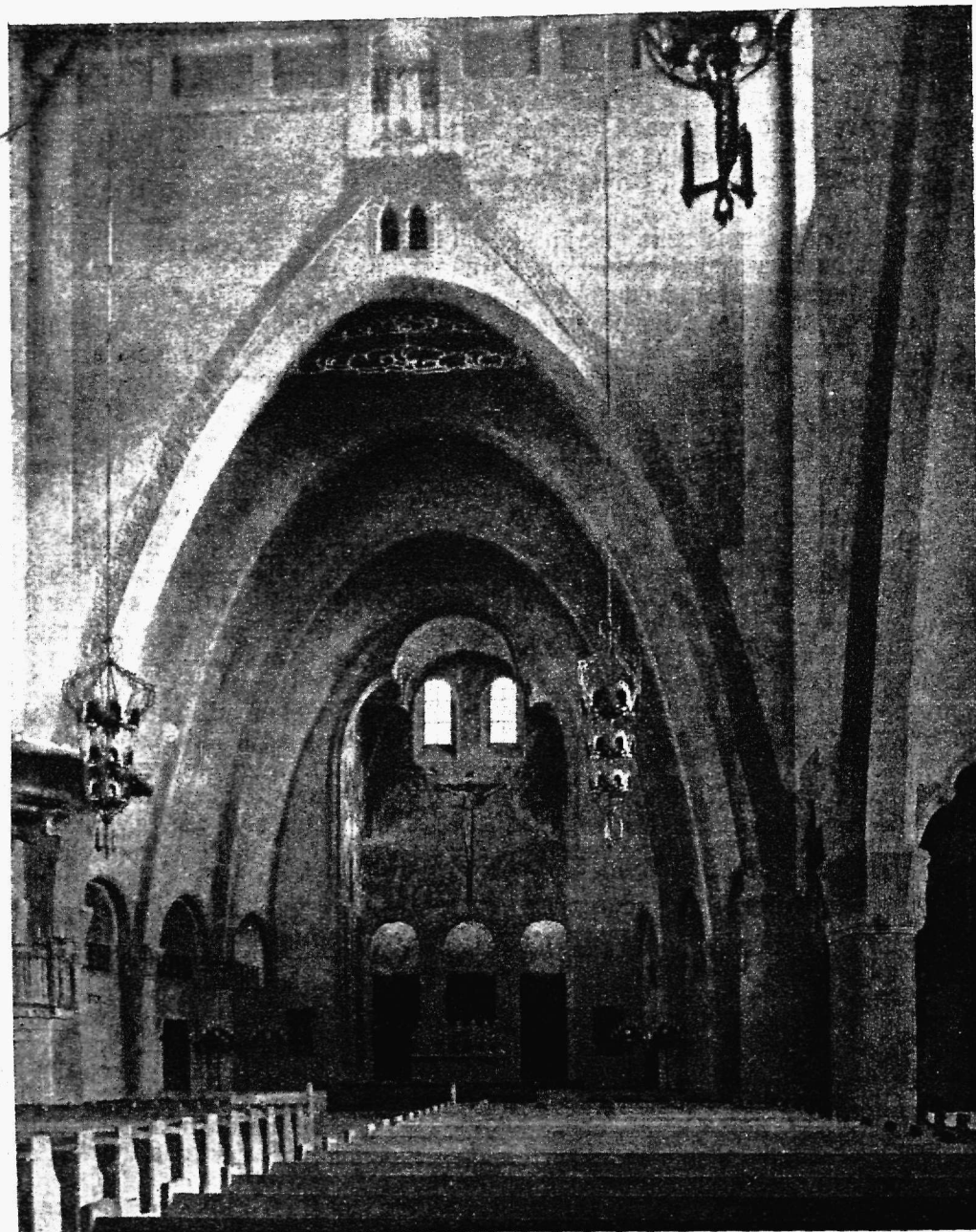
Mõnigi uudishimulik vaatas hommikul, kui ta
akna avas, küll koraks üles, kas ehk seal mi-
dagi muutunud on; lagedatel platsidel seisid
salgad, mis tahmaste klaaside läbi ammuli suu-
ga üles vahtisid, oli ka ninatarku... ja lõp-
pude lõpuks, mis see aitab? On muudki teha ja
igatiks läheb oma tööle.

Kantsler oma kirjutuslaua ääres on rahutu.
Lühikeste vaheaegade järele kõliseb tema ees
telefon kui luuraja paha vaim, avaneb uks saali,
kus ministrid ja nõunikud sumbutatud häältega
nõu peavad. Käskjalad tulevad ja lähevad. —
Viimaks tõuseb kantsler üles ja astub koosoleku
saali: „Minu herrad, mõlemad sõdapidavad
mereriiki keelduvad ikka veel mingisugust ot-
sust tegemast. Nad seletavad: nii kaua kui min-
gisugust kahtlust pole, et arvatav kosmiline
sündmus tulemata ei jää, ei mõtle nad võima-
lust võita mängu peale panna, rahva võitlus-
meeleolu võib kaduda. Nad võivad mingisu-
guse otsuse ainult siis teha, kui vastane seda-
sama teeb. Mõlemad võimud paluvad tungivalt
õpetlaste otsuse teadaandmist veel mõneks
päevaks edasi lükata.“

Kasvab pahameel koosoleku liigete seas.
„Pole enam aega raiskamiseks!“
Mis tähendavad nüüd päevad?“ nurisevad
koosolijad.

Noor, tuline haridusminister palub sõna. Ta
laskis silmaklaasi kukkuda, nii kui alla, kui ta
innuga kõneles.

„Minu herrad, rahvaste ühiskond pole veel
kunagi nii soodsas seisukorras olnud: ta võib
sõja vägivaldse vahelesegamiseta ühe hoobiga
lõpetada. Sõdivad riigid on meie kätes. Puht-
vaimlisel teel võime meie rahu muretseda. Üks
sõna meie poolt, ja sõjariistad langevad. Meie
ei pruugi seda sõdivate riikide valitsustele
öeldagi. Nende maade raadiojaamad püüavad
selle sõna kinni. Vaatamata kõigi keelude
peale annavad inimesed selle edasi, äramõõt-
matu kiirusega käib see sõna sõdivate rahvaste
juures suust suhu. Oletagem, et uurijad olek-
sid eksinud, siis jääks see tõsiasi igavesti pü-
sima, et tugev inimsustunne rahvaste vaenu
sumbutanud.“ (Järgneb.)

Moodne Rootsi ehituskunst.
Engelbrekty kirik Stockholmis.

Mooses hüüdis: „Oo, Jumal, kus leian sind?“ Jumal ütles: „Kui sa mind otsid, siis oled mu juba leidnud.“

Keegi küsis beduiinilt: „Kuis tead sa, et Jumal on?“ Ta vastas: „Kas on tarvis tõvikut, et koitu näha?“

Kõrgem olevus asub kõrgemal mõttest ja kujutlusest; meie ei suuda mõista, mis Ta on

Kui asjatud on katsed sõnu leida, mis Teda väärriksid! Nii leppigem Teda vaikides kummardamisega.

Araabia tarkus.

*

.Surmahirm tuleb sellest, et inimesed eluks peavad ainult üht tema väikseist osist, mis piiristletud nende endi petlikust kujutlusest.

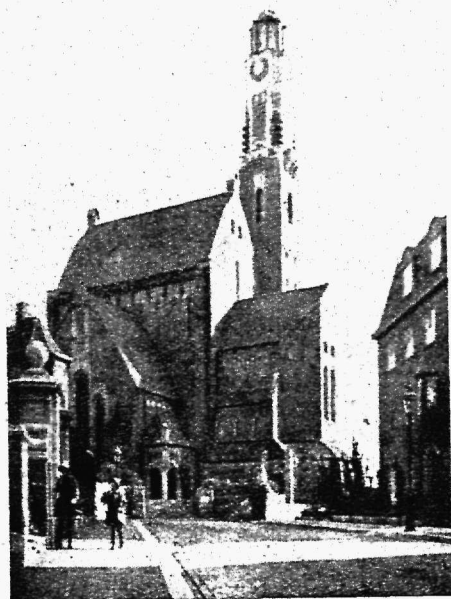
Tolstoi.

Ö Ö HAAREMIS.

PAUL ZIFFERER'I järele E. Jäger.

See oli esimese Balkani-sõja ajal. Noor Amadeo von Trecroce, keda tema Viini sõbrad Dixeliks nimetasid, ei olnud ikka veel selgusele jõudnud selle kohta, mispärast ta õieti vabatahtlikuna Bulgaaria poolel türklaste vastu võitles. Tol ajal teati veel vähe sõjast, kerge-meel valitses maailma üle, nagu Nero Rooma üle, kui ta selle põlema süütas.

Amadeo von Trecroce oli pärit vanast Mai-

Moodne Rootsi ehituskunst.
Engelbrechti kirik Stockholmis.

landi perekonnast, kes, isa järele poeg, Austria riigiteenistuses kõrgele kohale oli tõusnud. Ka Amadeo elukäik näis pilvita ja nõõroigelt ette tähendatud olevat, kui tema pruut, rikka töösturi tütar, kellega teda kohe pärast juriidilise stuudiumi lõpetamist ta isa hool kokku oli juhtinud, nii juhtumisi otsivale kui auahnele mõttele tuli, ta pidavat oma vabatahtliku aasta, Breitensee asemel, kus ratsaväe aastateenijaid rahuajal õpetati, parem tõsisel väes sõjaväljal ära teenima, kus, nagu ta arvas, uut ja suurt üle elada ja peale selle mõningat kuulsust teenida võivat.

Kadestati Amadeod, sest et tal korda oli läinud sõjaväeasutuselt, kellele ta allus, luba saada, sooviti õnne tema pruudile ja tema isale. Amadeo läks sõtta, nagu puhkeaja-reisile. Ta

ei teadnud Bulgaariast midagi, ta ei mõistnud oma seltsimeeste keelt ja aitas end sõduri Slaavi keelega, mille ta oma vanaisa, vana kojaametniku, teenritelt oli õppinud.

Tõsiseiks vägitegudeks ei leidnud ta alguses juhus, tema vastu oldi vaenulik, ei nähtud ka tema eluohvrit nõudvat, mida ta ka vaevalt mõtles tuua, peeti teda kauemat aega väljaõpetamiseks ühes Stara-Zagora kasarmus ja määrati ta siis viimaks rügementi, kes Adriaanopoli poole läks.

Nagu voog, mis oma kallastest välja on astunud, voolas Bulgaaria sõjavägi türklaste maa lahtiolevasse vaagnasse. Väikese Mustafa-Pasha alevi algul peatusid härjavankrid silla ees, mille sambad keskelt pragunenud olid; võis näha pommide raudkilde, mis müüridesse olid tunginud. See sild viis üle Maritsa, postiameti läheduses, mille kirjakastil imeliste keeruliste tähtedega lähem väljaviõtmise aeg ja seal kõrval prantsuskeelses tõlkes — samedil — ära tähendatud oli.

Nüüd istus Sofiast tulnud Bulgaaria ametnik võre taga ja ulatas Amadeole tema pruudi kirja, mis oma seltskondlises ja voolavas viisis kõigile eelmisile sarnanes. Esimest korda aga märkas Amadeo kui tühi ja tähtsuseta see kõik oli.

Keegi teine vabatahtlik, kes samas väeosas teenis kus Amadeo, tuli teed möda, venelane, kes palju paremini Bulgaaria meeskonnaga oskas ümber käia. Ta lõi Amadeole öla peale ja kutsus teda klaasi viina jooma, kuna ta kohe nilbeist juhtumisist jutustama hakkas, mis temaga sel õhtupoolel juba olnud. Kui Amadeo ettepaneku tagasi lükkas, kadus ta rusikas kätel.

Oli saabunud täielik öö. Amadeo tundis end põlatuna ja väljatõugatusena. Talle oli korteritähht antud, kuid ei olnud kerge teed leida. Siia asunud bulgaarlaste majade vahel, kes harjumata käel väravaile valge kriidiga ristid maalitud olid, leidis küllalt mahajäetud türklaste maju, uste ja akendeta, üsna tühjad ja alasti ja paljad, nagu inimesed, kellelt nende riided röõvitud.

Kui nüüd Amadeo oma taskulaternaga teed valgustades läbi nende nurgeliste tänavate eksis, sattus ta maja juure, mis juba pärastlõunal tema tähelpanu oli äratanud. Purustatud sissekäigu värav lamas risti üle tänava, aga võreõtatud aknaluugid näisid veel nüüd mingit saladust varjavat.

Haarem oli see, ja Amadeo, kes tahtmatult oma rändamises peatus, uskus vähe ärevuses

pilti nägevat, kuidas naised kriisates ja karjudes liginevate Bulgaaria eelvägede eest põgenenud olid, oma loorid kõige suurema rutuga pea ümber mähkinud, vajaduseta kribu-krauga koormatud, Türgi vahtidest rutuga valmistatud härjavankrite juure kiirustatud.

Amadeo ei tunnud enam soovi temale juhatatud korterit üles otsida. Homme oli ju puhkepäev, ja kui öösel tema puudumist märgati, siis usuti küll, et ta ära on eksinud ja hommikuväljal tagasi tuleb. Ta otsustas siis maha jäetud Türgi naistemaja üksilduses öömaja otsida.

Aralt astus ta sisse, kobas ühe puusamba juurest teise juure; tualettvee ja hea seebi magus lõhn naistepesust ja naisteriietest lõi talle vastu. See kõik tegi ta segaseks, teda, kes kauemat aega veel vaid hobusesadulate, talupoja saabaste ja pruuni, niiske maapinna lõhna ninas tunnud. Siin ja seal olid laiali siidist padjad, katkirebitud ja põletatud sigaretikestad ja kaunid Türgi raamatud, nende köitest välja kistud.

Amadeole tärkas meele, et temale kord keegi kaasõpilane keelatud raamatu salaja kätte oli toimetanud. „Haaremi saladused“, kolmevärvilise kaanelehega, kujutades mingisugust alasti naist. Amadeo oli häbenenud seda teiste nähes silmitseda. Raamatu sisu ei mäletanud ta enam. Ainult see alasti kuju seisis ta silmis, viletsalt maalitud ja ometi seesmiselt ärritav.

Korraga kuulis Amadeo tasast, kiunuvat kaebehäält, nagu lapse oma. Ta kohkus, ent see oli ainult must kass, roheliste torkavate silmadega, kes sülitades ja turtudes ühelt similt maha hüppas. Amadeo laotas oma mantli maha, tõmbas kauge tundmatu perenaise lõhkise siidpadja pea alla, hingas veel kord meeli segavat naiselõhna, mis tundmatust maha oli jäänud, haaras siis kätega tühjusse, mõtles üsna lühidalt oma pruudi, nagu miski kauge, ebatõelise peale, ja jäi kohe magama, sest ta oli tublisti väsinud.

Südaööl ärkas ta enesele aru andmata selle üle, mis teda unest kohutanud oli. Siis kuulis ta jälle tasast vinguvat kassi kaebamist, mis nüüd mõnesugusest kaugusest tema juure kostis ja inimhääle ohkamisele sarnane kõlas.

Esiti püüdis Amadeo unest mitte ärgata ja unenägu edasi näha, mis selget pilti ei annud, kuid pehmelt ja meelitavalt tema liikmeid valdas. Ent mõjusalt kostis kauge kiunumine, nagu hüüaks teda keegi, nii et ta teisiti ei saanud kui üles tõusta ja kummalist kaebavat tooni jälgida, mis teda puhata ei lasknud.

Kui hoolsalt sealjuures Amadeo oma taskulambiga ka ümberringi ei valgustanud, ei võinud ta rahurikkujat leida, ja niiviisi häälest

ikka edasi ringi juhitud, ronis ta üle puutrepide, mis tema jala all nagisesid, ja jõudis katussekambri-taolisse ruumi, kus ta, vana majakraami üle komistades, juba vandesõnaga mõtetut jahti lõpulikult jätta mõtles, kindlasti nõuks võttes, mitte niisuguseist häälest, ja kui need ka hauast peaksid tulema, oma und eksitada lasta, kui ta korraga madala kambri ühest nurgast surutud karjatust kuulis, mis nüüd kindlasti ühegilt loomalt, veel vähem vaimult, vaid päris tõesti inimolevusest tuli.

Ja kuna Amadeol õigel ajal meele tuli, et ta vaenlase maal viibis ja seega ka luuramisega ja salakavala pealetungimisega arvestama pidi, hüüdis ta kõvasti kahtlasse nurka: „Käed üles, ehk ma lasen.“ Ühtlasi virutas ta tooli, mille katkisesse õlepunutusse roheline villase lõngaga Türgi arabeskid tõmmatud olid, ja mis tema väljavaate kinni pani, vihaselt otsustavalt kõrvale.

Seal lamas aga naisolevus maas, kes haavalehena kõigest kehast värisedes pikki Türgi vannutamislauseid rääkis, mida Amadeo ei mõistnud, mis aga käte meeleheitlikkude liigutuste ja hirmuilmega nooruslikkus ja, nagu Amadeo mõninga rahulolekuga kindlaks tegi, ütlemata armsas näos, midagi muud tähendada ei võinud kui armupalumist.

Amadeo, kes ennast selleks ette oli valmistanud, et oma elu auga kaitsta, ei olnud ootamata, kui ka nii rõõmustava vaate läbi, mis temale avanes, igatahes mitte vähem kokkunud kui noor naine ise, kes põlvedel tema juure roomanud oli ja täis hirmu tema sõjariista hoidva käe alla tõmbas.

Nagu mõistuseeta vahtisid mõlemad üksteisele otsa, kuni Amadeo, oma ähvardava poosi koomilikkust märgates, valjusti naerma hakkas ja revolvri ära peitis, mis peale noor Türgi naine, veel enam kokkunud, kuigi nüüd teistviisi, asemel roomas, mis toa nurka tema jaoks valmistatud oli, ja ruttu vaiba üle paljaste õlgade ja näo kattis.

Amadeo algas pikka risti-rästi ülekuulamist, esiti Saksa, siis sõduri Slaavi keeles, mis Bulgaaria keelt tähendama pidi: kust võõras tulla, ehk kuidas ta maha jäänud, kui teised põgenesid; kui kaua ta juba selles kambri oli peidus olnud ja muud sellegarnast. Aga noor türkanna tõmbas jalad vaiba all kokku ja ei liigutanud ennast, tegi end surnuks, nagu maarjapõrnikas tagaajaja ees.

Amadeo kinnitas viisakate sõnadega, et ta temale tõepoolest midagi paha ei tahtvat teha ja et ta ka muidu kuri inimene ei olevat ja tunneks end austatud, kui daam temale all saalis, mille ta kord juba enesele korteriks võtnud, vähe seltsiks tahaks olla. Noor Türgi naine tõstis vähe vaipa, just niipalju ainult, et silmad

vabaks said, ja vaatas kartlikult ja imestades Amadeo huulte peale. Selge oli, et ta temast aru ei saanud.

Amadeo aga ei lasknud end eksitada ja kat- sus veel kord õnne üksteise järele Prantsuse ja Inglise keelega, niivõrd kui tema keeltetead- mine, mille ta koolis oli omandanud, sarnase iseäraliku läbirääkimise jaoks ulatas. Ta tutvus- tas end korrektselt, jutustas tundmatule isegi, et tema usaldust vähegi võita, et ta kihlatud olla, ja korutas seda lõnga ikka edasi, kuni türk- lanna vaiba all nüüd omalt poolt laginal naerma hakkas, mis hea Amadeo täiesti roopast välja viis.

Ta läks punaseks ja segaseks, aga just selle segaduse läbi ettevõtlikuks tehtud, tõstis ta äkki otsustavalt kogu kimbukese pesu ja vaipu ühes noore naisolevusega seal sees oma õlale ja süngitas ta all saalis hoolikalt patjadele, mis enne temale enesele asemeks olnud, kuigi võõ- ras naine vastu pani ja tema kätt teravate hammastega tuntavalt vigastas.

Ka must-roheliste silmadega kass, kes jälle ligi oli tulnud, turtsus kurjalt ja vihaselt tema peale.

Amadeo pidi oma vaeva asjatust ära näge- ma; pahaselt pöördus ta ära ja hakkas oma iseäraliku seisukorra üle järele mõtlema. Kuna ta tõrkosa võõra heaks kõik padjad ja ka oma mantli annud oli, tundis ta pahameelega külma õõhku oma liikmeisse tungivat, ta kandis siis ühele tuleasemele, mida ta juba enne oli mär- ganud, puukoli kokku ja sai oma rahu alles siis jälle tagasi, kui leeki heledalt põlevat nägi. Nüüd tundis ta ka vähe nälga ja tõi oma tas- kust kalli tagavara nähtavale.

Söögilõhn meelitas kassi ligi, kes, täis vals- kust, nii nagu ei oleks ta end kunagi Amadeo vastu vaenulikuna näidanud, oma musta kasu- kat tema põlve vastu hõõrus. Vihaselt tõukas Amadeo looma enesest, ent kui ta selle rutu- lise liigutuse juures ümber pöördus, nägi ta oma suureks imestuseks, et ka noore Türgi naise pilk talle alandlikult paludes vastu tuli; ta oli end poolenisti üles ajanud ja jälgis elava uudishimuga noormehe iga liigutust.

Ütle mata liigutav, valulik iha paistis tema näolt, nii et Amadeo end sügavast kaastundest vallatud tundis. Vaeseke oli Jumal teab kui kaua juba nälgima pidanud, mõtles ta, aga ta ei katsumud enam rääkida, vaid näitas ainult kutsuva käeliigutusega meelitavalt väljalaota- tud toitudele. Kahtlevalt, aeglaselt, iga sammu juures end ettevaatlikult puusadel kiigutades, tantsijanna kergete liigutustega tuli võõras ligi, vaip loomuliku viskega keha ümber. Ta allus.

Peaaegu pühalikult, nagu saadaks ta midagi suurt korda, laskus ta Amadeo vastas leegi ligi-

dal padjale, mille ta enese tarvis ruttu toonud oli, ja hakkas vaikides sööma, armsusega liigu- tuis, mis Amadeod, kes naise ilu järele samuti oli nälginud, kui võõras söögi ja joogi järele, täielikult võluma pidi.

Ta toimetas seda igapäevast, kuidas ta käe toitute järele välja sirutas ja siis suu juure tõstis, nii suure aulikkusega, nagu poleks siin tegemist alatu, loodusest inimestele seatud tun- giga, vaid võõraste ja saladuslike usukom- mete täitmisega, ja Amadeo tundis end tema liigutuste suursugususest nii kaasa kistud, et ta vaevalt tähele pani, kui ilus tundmatu kõige lühemal ajal eine oli lõpetanud ja nimelt nii põh- jalikult, et tema enese tarvis vähematki enam järele polnud jäänud. Ainult kassile heideti hooletu liigutusega mõned jäänused. Kass oli vaenuliku laagrisse üle läinud ja nurrus mõnu- ledes.

Kui noor Türgi naine nüüd kogu toidutaga- vara niiviisi lõpul nägi olevat, võttis ta paki- kese kohvi, mille Amadeo ühele lauakesele oli pannud, tõukas oad peeneks, nagu peakski see nii olema, uhmri sees, mille ta kusagilt maja pimedast sügavusest esile oli toonud, ja hak- kas väikestes peekrites, mis ta samuti kaasa oli toonud, Türgi kombel kohvi valmistama, seda jälle kõige veetlevamate liigutustega, kuna ta tööd, mil peekrid hõõguvas tuhas seisid, ajutiselt katkestas, et musta kassiga mängida, keda ta enese juurest peletades ja siis jälle kut- suvalt häälitsedes enese juure meelitades, tule lõkendavas piirkonnas hoidis.

Selle silmapilguni oli võõras naine ainult vähe noormehega tegemist teinud, kellele ta võõrustamise eest nii kummalisel viisil oma enese majas tänu võlgnes; nüüd aga, söönud oleku rõõmus, muutus ta vähehaaval usaldava- maks, ja kuna ta kuus väikest peekrit noor- mehe ette ühte ritta seadis, omas ta jälle, ise võõrustades, ruttu oma tasakaalu, vaatas te- male otsekohe silmi, pilguga, milles ühinesid kelmiikas arusaamine nende seisukorra iseära- likkusest liigutava, peaaegu koera tänulikku- sega, ja tervitas teda pühalikult Türgi kombel, kätt südame juurest suu ja otsaesise juure tõs- tes.

Eile alles oli Vene vabatahtlik Amadeole selle tervituse sügavama tähenduse seletanud, et see nimelt sümboolselt kõik tundmused, kõik sõnad, kõik mõtted kingituseks toovad. Ja Ama- deo mõtiskles, et ta sarnast ilusa tundmatu poolt küll oleks võinud enesele meeldida lasta.

Südamest heameelega oleks Amadeo, kuna ta võlutult karastavat mokka rüüpas, noore türkklasega, kes ristis jalgadega tema vastu is- tus, viimaks ometi õiget jutuajamist alanud. Aga talle ei tulnud ühtki teist Türgi sõna meele

kui „Salem aleikum“, mida ta pealegi õieti välja rääkida ei osanud. Tema seltsiline vabises naerust ja ütles talle mõlemaid sõnu ühenduses teistega paar korda ette, kuni ta neid õieti hääldada mõistis.

Sarnane õpiviis osutus tema kannatamatusele ikkagi väga raskena. Ikka olid pausid, mil mõlemad noored inimesed tummalt üksteise

kese sigaretti, millest ta Amadeole pakkus. Ja kuna ta viimasele sealjuures õige ligi tuli, puudutasid selle huuled nagu kogemata tema otsaesist, Amadeo mõtteid nii esimest korda arusaadavalt edasi andes, tõmbusid aga kohe jälle kohkunult tagasi, sest et Amadeo kartma pidi nüüd viimaks ometi kõik kaotanud olevat. Budur aga oli silmad maha löönud, sest ta oli

foto vanuud.

Ungari riigihoidja Horthy kingitus riigivanemale K. Pätsile: Kaks hobust ühes kaleskaga. Kaleskas riigivanem K. Päts ja Ungari esitaja Eestis Dr. M. Jungert.

vastu istusid ja ainult võisid rääkida lasta oma pilkudel, mis iga uue kohtamise juures pikemalt ja sõbralikumalt üksteisel peatusid.

Nii võttis Amadeo jälle kõneluse juhtimise enese kätte, kuna ta enese rinnale tähendades oma nime ütles: „Amadeo“.

Noor türklane mõistis ja kordas: „Amadeo“. Iialgi ei olnud ta nimi temale nii hästi kõlav osutunud.

Siis, viisakust viisakusega tasudes, esiteles end võõras sõbralikult kummardades: „Budur“, ütles ta. See sõna jäi Amadeole kergesti meele, ja ta võttis ette seda oma elus mitte unustada.

Nüüd võttis Budur oma vöö vahelt paki-

praegu haava silmanud, mille ta teravad hambad külalise käele löönud.

Vahest ehk tundis ta kahetsust oma ägeduse pärast. Nii sai noor juhtumisteotsija uut julgust, ja palju mõtlemata suudles ta Buduri suule, mida see tasase kiljatusega sündida laskis. Ta vajus kokku, lamas tema ees, pea vastu maad kummardatud, nagu oleks ta tahtnud Allahit tunnistajaks hüüda. See pole minu süü, Issand! Ma olen tema saak, tema teenija.

Valge linase riidega sidus ta Amadeo haava ja sealjuures juhtus veel mõned korrad, et Amadeo huuled tema omi leidsid. Amadeo mõtles oma taga oleva tühja poisikese-elu peale ja selle samuti sisuta elu peale, mis teda veel

ootas. Juba näis talle, nagu peaks ta Buduri kaotama ja ta löi mõlemad käed kõvasti tema ümber.

Must kass oli magama jäänud ja vilistas tasa unes. Tuli leegitses veel mõne korra ja kustus; teda ei süüdatud enam.

Kuid siiski tuli ärkamine. Amadeole näis, nagu tõuseks ta sügavast kaevust ülespoole, kuna Budur teda käevarrest raputas ja temale igasugu hirmunud märkide läbi tähendas temaga koos katusekambri põgeneda, kus nad esiti kokku olid juhtunud.

Maja eest kuulduid erutatud hääled, türgi- ja bulgaariakeelsed, otsekui tülitsedes. Üks saali, mille Amadeo arvas ööseks kinni pannud olevat, seisis nüüd pärani, nii et oletama pidi, nagu oleks keegi juba sisse astunud.

Amadeo hüppas siis kärmesti asemelt, ei olnud aga veel aega saanud oma riideid korraldada, kui ärritatud salk tuppa tungis, kõige ees neli või viis Türgi rauka, — kõhnad mehed, pikkade, valgete habemetega —, kes küll Mustafa-Pashasse jäänud olid ja nüüd ühe Bulgaaria vahisalgaga ägedalt rääkisid, endid ka püsipära löökidest, mis neile osaks said, eksitada ei lasknud, vaid oma kõhnad kondised käed ähvardavalt Amadeo poole sirutasid.

Asjata vaatas see Budurit otsides ümber; ta oli tuppa sissetungimise silmapilgul kadunud. Amadeo tundis enese armsa uneilmutuse käest libisemise üle palju valusamalt puudutatud kui oma vaenlaste ähvardava oleku pärast.

Talle oli raske uskuda, et Budur ta ära annud oli. Meelsamini tahtis ta uskuda, et see kõik ilmsi ei sünni, vaid et teda ikka veel uni kinni hoiab, mis kõige suurema õndsuse järele teda kurja luupainajana piinas.

Aga seal vedas must kass Buduri vööd kaasa, mille üks raukadest valju ulumise saatel nähtava süütunnistusena oma kätte võttis. Vahisalgalt juht pani Amadeole ette temale järgneda, ja ähvardavast salgast ümbritsetuna pidi see, häbist punane ja tuigerdades, end läbi vähehaaval ärkavate Mustafa-Pasha tänavate viia laskma.

Türgi mullatöölised tee ääres, vankrijuhid ja kandjad, tegid endid oma ülevaatajaist lahti, seltsisid raukadega, kes metsikute vehkivate liigutustega ikka pikemaks näisid kasvavat, nii et Amadeo nii palju halastamata vaenulikkust nähes rõõmus oli, esimesel tänavanurgal Vene vabatahtlikku silmates, kes, taldrikumüts viltu peas, käed püksitaskuis, sigarett suunurgas, rongi enesele ligineda laskis.

Amadeo palus seltsimehelt abi, kuid venelane ei näinud teda sugugi tähele panevat, pilgutaskas aga nagu nõus olles Türgi raukade poole,

kes teda aralt teretasid. Nüüd uskus ka Amadeo mäletavat, ta olla ärkamise juures vabatahtliku häält kõigist teistes häältest enne kuulnud. Kas oli venelane talle eile järele hiilnud, pidi tema üles annud olema? Ja kuhu jäi Budur?

Amadeole ei antud järelemõtlemiseks palju aega; ta viidi tema ülemuse, laiaõlalise, talupojalaadi ohvitseri ette, kes temalt karmilt küsis, kas ta ei teadvat, et vaenlase maal vali tagasihoidlikkus veel enam kohustav on kui omal maal, ja kuidas julges ta öösel röövlina Türgi naistemaija sisse tungida ja vaese kaitseta olevuse kallal vägivalda tarvitada. Türgi elanikud nõudvat tasu ja võitja olevat kohustatud võidetule sarnase teotuse eest tasu muretsema: Amadeol tulevat väljakohtu ees vastust anda.

See tabas vaest noormeest kui nuiahoop. Talle tuli sel hetkel meele ta isa, kes teda kord sarlakipalaviku ajal nii truult oli ravitsenud ja kes teda nüüd nii vastikuisse oludesse sattuda laskis. Ta tuletas meele oma ema, keda ta ei olnud iial tunnud ja kelle pilt isa töötoas rippus, õrn blond naine, helesiniste silmadega; ta mõtles oma pruudi peale, kelle edevus vahest teda hukka saatis; aga ruttu tungis Buduri pilt ette; valdas jälle kõik ta meeled ja ta tundis end kahekordselt õnnetuna, et Budur tema juures ei olnud.

Siis jälle tajus ta, et ta midagi pidi ette võtma, et ennast päästa. Ta nõudis oma saatkonnaga ühendusse astuda tohtida, aga talle anti mõista, et ta nüüd kord juba Bulgaaria väkke kuuluvat ja selle kohtule alluvat.

Amadeo tundis jälle vihkamist, mis talle nüüd, igast maskist vaba, järsult vastu astus, ja tal kadus lootus pääseda. Sestsaadik, kui talle käsi oli õlale pandud, seisis ta enesesse kokkuvajunud seal, nagu oleks ta juba surma mõistetud.

Kohtupidamine sündis vaba taeva all, et Türgi soost elanikud näeksid võitja õiglust. Lühike süüdistus loeti ette; siis kuulati Amadeo üle, ja ta tundis selle suurendatud piina all piinlikkust ainult selle üle, et tema öisele üleelamisele nii hulga jõhkrate tunnistajate ees häbitum ilme anti, ja kuna ta oma paremat julmi pealetungimise vastu kaitsta püüdis, sattus ta tabatud varga kogelevasse hämmastusse.

Vöö näidati ette, mis vaid mõne tunni eest Buduri niute ümber oli olnud. Amadeo kuulis metallrahade salajast kõlinat, mis nende esimest kallistust saatnud oli. Nüüd lebas see vöö kortsumult ja viletsana kohtunikkude ees. Kui inetuks ja halvaks nad kõik tegid.

Vene vabatahtlik kutsuti tunnistajana ette. Amadeo ei mõistnud tema sõnu, ta nägi ainult

punast nagu põletikus nimetissõrme, mis kurtalt välja sirutus ja tema rinna peale näitas.

Amadeo ei võtnud enam sugugi osa ühetooniliselt edasiveniva küsimuste ja kostmiste järjekorrast, mis kõige tähtsama ometi valgustamata jätsid. Tema üleshirnutatud mõtted pöördusid jälle tagasi Buduri juure. Palavalt ja valusalt sosistas ta tema nime.

Ja korraga näis talle, nagu kostaks selle sisemise hiiude vali vastukaja selgesti kuuldavalt tema kõrvu. Ta ajas silmad lahti ja ei näinud esiti midagi muud kui oma piinajaid. Türgi rauku, kes oma seletustega lõpule olid jõudnud ja sügavate kummardustega eemale läksid. Hetkeks oli vaikus tekkinud. Nüüd aga nähti miskit iseäralikku sündmust oodatavat, kõikide silmad olid himura põnevusega samasse suuna pöördud. Ja jälle kostis heledalt ja ligidal: Budur!

Seal seisis ta korraga Amadeo ees. Teda oli tema katusekambris tabatud; mantli peakott kattis tema pead, tumedad loorid langesid üle tema näo. Miski ei annud sisemist liigutust ära. Kui kallid saladused, nagu ta Amadeole öösel osutunud oli, nii seisis ta nüüd oma katte all tema ees, kes armastaja kogu igatsusega, uppuga kogu piinatundega, püüdis tema pilku läbi looride raske varju kinni püüda.

Väljakohtu eesistuja algas ülekuulamist; keegi tõlk pani küsimused Türgi keele ümber. Budur laskis pea norgu ja Amadeo pidi ära nägema, kui abitu oli tema, kelle vaid lähedusest ta salaja kuidagi viisi oma päästmist oli lootnud. Köidikud olid tema õrnade liigete ümber, kuna ometi Amadeo vabalt liikmeid liigutada võis. Tal ei tarvitsenud ka oma au kaotust karta, nii vali kui ka oleks otsus tema kohta olnud. Budur aga kannatas nüüd juba kibedat teotust, kuna ta kõigi nende meeste ette veeti ja jämedad meherusikad tema kohtu ette tõukasid.

Väljakohtu juhataja kordas oma küsimust järsul toonil. Nüüd aga, kui Budur oma kinnikaetud näo tõstis ja tema otsiv pilk Amadeo vahtide keskel ja hädaohus nägi olevat, näis ta enese halva seisukorra täiesti unustavat ja kõike hädaohtu, mis teda enmast ähvardas, tühiseks pidavat.

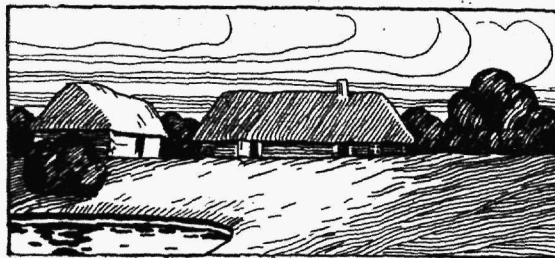
Selle asemel, et tema poole pöördud küsimusele vastata, astus ta kärata sammul, mis kõik kergeks tegi, tantsjanna sammul, armastatud mehe juure ja tõstis raske mantli all köidikus käsi, nii, nagu oleks tal ainult üks mõte, olla kannatajal ligi ja teda trööstida.

Põlastuskisa tõusis rahvahulgas, selle julatumuse üle, mis nende silme all sündis. Nii ei olnud siis Amadeo süüdlane, nii oli Budur talle vabatahtlikult andunud. Kohtupidamine tuli lõpetada, rahvahulga kogu viha suundus Budurisse, kes rahva seas püsti seisis ja ükski oma tegu ei näinud taipavat.

Raugad kiskusid ta Amadeo juurest ära, kõikad langesid alla kaitsetu peale. Ta lohistati eemale kui vilets kimbuke; kuuldis tema kaebav lapsenutt. Veel tundis Amadeo oma käsi vartel tema noore ihu kerget vajutust, nagu teda öösel alla saali kandes. Veel põles haav tema käel, magus valu, lühikese öö õnn. Kisa ja kära kadus kaugusse.

Amadeo seisis ükski maanteel. Talle oli südame peale pandud otsekohe lahkumispalvega esineda. Väga väsimult sammus ta läbi väikese Türgi alevi, nägi poolvarisenud müüre ja lagunenud treppe, sõjariistus talumeeste salku, nende eel vilõpuhujaid ja trummilööjaid ja palju, lõpmata palju vankrid telkide ja keedunõudega, arstimisvahenditega ja toidumoonaga, sõjariistade ja varustusega, looma- ja lambakarju ja vankrid vankritel, automobiile ja sõiduriistu ja kärusid. Mis eile oli, näis ühe löögiga hävitatud, nagu poleks siin kunagi midagi muud olnud kui sõda ja kogu maailmas midagi muud kui sõda.

Nii algas Amadeo von Trecroce, keda tema Viini sõbrad Dixel'iks nimetasid, kojureisi. Temas oli aimus, et kõige selle hirmsa varustuse tee, õnnetuse tee nüüd ometi alatiseks tema tee oli, ja et tema juures, nagu tema muretu pruudi juureski, kes teda kodus ootas, kohtumõistmine ja lepitus täide saadetakse: süü eest, millest ta veel aru ei saanud, mis aga tema kõri kinni nõõris. Ühtki väljapääsu enam, igalpool takistused, häda ja piin, võib olla surm. Kogu maailm oli täis Buduri kaebavat lapsenuttu.

MUISTSETE KULTUURRAHVASTE LEGENDID MAAILMA LOOMISEST.

Praeguse kultuuri juured on Kaldeas ja Egiptuses, kus leidub suur hulk kultuuri mälestussambaid, mis on juba üle 7000 aasta alal hoidunud. Kuid leidub veel vanema kultuuri, ligi 50.000 aastat tagasi, jälgi ja nad asuvad Lõuna-Prantsusmaa ja Põhja-Hispaania koobastikkudes, — koobaste seinad on värviliste kujudega kaetud, mis peasjalikult loomi, nagu mammut, põder ja hobune, kujutavad. Kuid tolleaegse kunstniku mõtted olid seotud peasjalikult saagi ja osalt ka naisega, kellega ta oma saaki jagas, kui tal teda külluses juhtus olema. Need kauged ajad pole meieaegsele kultuurile mingit mõju avaldanud, kuid seda enam on mõjunud nimelt Kaldea ja Egiptus.

„Tol ajal, kui ülal polnud midagi, mida taevaks nimetatakse, ja kui all polnud midagi, mis maa nime kannab,“ s. t. kui ei olnud taevast ega maad, jutustab Kaldea legend, „oli ainult Apsu (ookean) — nende isa, ja Tiamat (segadus, tühjus), kõikide ema.“ Ookeani veed ja tühjus segasid end; sellest segust, mis sisaldas eneses ilma algelemente, tekkiski järkjärgult elu. Tekkisid ka jumalad, „keda enne polnud“, ja tekitasid sugu. Kui Tiamat nägi, et uued jumalad ikka enam ja enam ilma oma alla võtavad ja tema valitsuskonda kokku suruvad, lõi ta oma valla kaitseks hulga imeelukaid, kellest ühed olid inimese peaga härjad, teised koera keha, kuid kala sabaga jne. Jumalad pidasid nõu ja otsustasid imeelukad ära hävitada, kuid kellegil polnud julgust võitlusse astuda. Ainult tarkusjumala Ea pojalt Mardukil oli julgust võitlust alata, kuid tasuks selle eest nõudis ta kõigi teiste jumalate enesele allumist. Olukorrast tingituna olid teised jumalad lõpuks nõus teda oma valitsejaks tunnustama. Siis pani Marduk end sõjariistu, võttis vibu, oda, pikse ja võrgu ja astus Tiamatile vastu. Ta mässis Tiamati võrku ja kui see omad määratusuured lõuad avas, et teda neelata, saatis Marduk tormi ta lõugade vahele ja kehha, ja Tiamat läks lõhki. Tiamati ehmunud kaaslased tahtsid põgeneda, kuid nad pandi raudadesse ja viidi Ea trooni ette. Surnud Tiamati keha kujutas enesest haosi. Marduk otsustas teda korraldada. Ta lõi keha pooleks, „nii, nagu seda tehakse kuivama pandavate kaladega“. Peale seda riputas ta ühe osa üles ja sellest sai taevas, teise poole aga laotas ta oma jalgade alla laiali, ja sellest sai maa; nii lõi ta ilma sarnasena, nagu teda näevad inimesed kuni tänapäevani.

Kaldealaste maailm oli järgmiselt ehitatud: Keset ilma kerkib mäena maa, mis on ümbritsetud maailmamerega; maa tipp on kaetud lumega, ja sealt saab Eufrat oma alguse. Maad ümbritseb kõrge sein, maa ja seina vahel on aga ookean, millest ükski surelik üle ei tohi minna. Sealpool ookeani on jumalate asupaik. Seinal asub võlv — kõvast metallist taevavõlv, mille Marduk üles seadis. Päeval hiilgab ta nagu päike, öösel on ta aga tumesinine, kaetud tähtedega. Võlvi põhjapoolses osas asub poolümmargune kahe avausega toru, millest üks on ida ja teine lääne pool. Hommikul tuleb päike idaavausest välja, tõuseb ikka kõrgemale lõuna poole ja laskub siis lääne avause poole, kuhu ta öö kätte jõudmisel kaobki. Öö jooksul läheb päike toru mööda edasi, et järgmisel hommikul jälle ida poolt oma käiku alata. Marduk määras päikese liikumise järele aasta ja jaotas ta 12 kuuks, millest igaüks kolmekümnepäevast perioodi ehk dekaadi sisaldas. Aasta seisis koos 360 päevast, igale kuuendale aastale tuli üks lisakuu juure, nii et keskmiselt oli iga aasta 365-päevane.

Kaldealaste kultuur tugenes suurel määral aastaaegadel ja sellepärast oli ajaarvamisel suur tähtsus. Alguses oli kaldealaste ajaarvamise aluseks, nagu paljude teiste rahvaste juureski, kuu ringkäik, kuid varsti märkasid nad, et päikesel on palju suurem mõju, ja siis seati eelnimetatud päikeseaasta sisse. Edasi märgati, et tähtede seis on väga tähtis aastaaegade äramääramiseks. Aga et aastaaegadest ripub terve orgaaniline ilm ja ühes sellega ka inimene, siis tuldi arvamisele, et tähtedel on iseäraline jõud, ja see valearvamine, mis ligi 20 aastasadast kestis, mõjus halvavalt kogu inimkonna mõistusele.

Kaldea preestritel oli kaunis väljatöötatud astroloogia tarvitusel. Iga päeva jaoks oli tähtede seis hoolikalt välja joonestatud, ja nad võisid seda isegi ligema tuleviku jaoks välja arvata. Paljud tähed olid jumalate esitajad ehk olid ise jumalad. Kui keegi teada soovis, missugused jumalad ta saatust juhivad, siis päris ta preestrit-astroloogilt tähtede seis päeval, mil ta oli sündinud, ja rikkalikku tasu eest võis ta oma saatusegi peajoontes teada saada. Ja sarnasel juhtumisel, kui teatud päeval mõni asi oli tarvis korda saata, võis juba ette teada, kas see õnnestub ehk mitte. Kui Kaldea preestritele heatahtlikult vaadata, võib

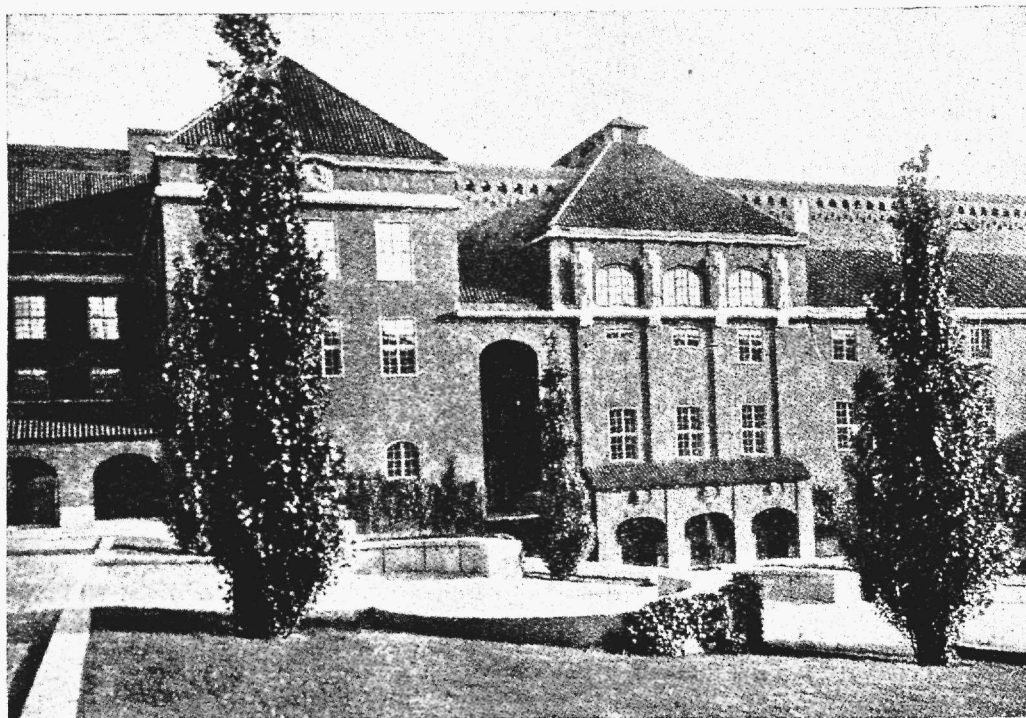
öelda, et nende vaate aluseks on veel praegugi tunnustatud printsiip ja nimelt, iga sündmus on väliste olukordade paratamatu järelalus.

Kuid see vaade on seotud hoopis eksliku vaatega, nagu avaldaks kuu ja planeetide seisak mõju looduse ja inimese peale. Usk sellesse, et taevakehad on jumalad, tegi astronoomiast jumalateõpetuse ehk küll osalt, ja jumalatega läbikäimine oli ainuüksi preestrite asi. Kes ettekuulutuste juures kahelda julges, seda

Maa kohal oli liikumatu taevavõlv, mille külge tähed olid kinnitatud. Kuid taevas põlnud väga kõrgel, sest linnudki võisid nii kõrgele tõusta.

Vahe kaldealaste ja juutide müütose vahel on peaaegselt see, et juutide müütos on monoteistlik, kuna kaldealaste oma politeistlik on, kuid ühes sellega osalt ka monoteistlik, sest päikesejumal Marduk on kõigi asjade ja kõigi jumalate valitseja.

Palju hilisemad kui kaldealaste esimesed

Moodne Rootsi ehituskunst.

Tehnikumi hoone Stockholmis.

karistati kõige karedamal kombel. See idamaa komme läks muistsete klassiliste rahvaste juure üle ja sealt keskaegsete poolbarbaaride juure.

Kaldea ilmaloomise müütosel on veel teisest küljest suur tähendus, ja nimelt, kaldealaste müütos läks vähe muudetud kujul juutide kätte ja neilt kristlaste juure. Juutide ilma algul valitses samasugune tühjus, nagu kaldealaste juureski. Maa oli tühi ja paljas ja pimedus valitses sügavuse peal. Sügavust (Tehom) vaadatakse juudi müütoses kui isikut ja ta vastab etimoloogiliselt Tianatile. Jehoova lõi taeva ja maa juba olemas olevast materjalist.

Jehoova jagas veed kaheks, ülemised asetas taeva, alumistesse aga asetas maa, mis juutidele näis vee peal ujuva poolkera sarnasena.

ilmaloomise müütosed, kuid siiski väga vanad on ka egiptlaste müütosed.

Abstraktset mõistet „mitte midagi“ polnud veel olemas, kuid oli teatud aine, olgugi segasel kujul, „tumedates vetes“. Sellest aimest lõi peajumal — igal maal oma jumal — mitmesuguste abinõude varal kõik olemas olevad asjad, nii elusad kui elutad. Ta lõi nad enam-vähem hariikumal kombel, näit. kudumise ehk kokkuliimimise teel. Ilmaloomise müütosed leidsid suuremat arendamist Niiluse idakaldal.

Alguses lamasi taevast (Nut) ja maa (Keb) kõvasti üksteise ümber kinni hoides sügavas vees (Nu). Loomispäeval kerkis veest uus jumal Shu, ta tõstis jumalanna Nuti üles ja seadis ta nii, et see ainult käte ja jalgadega maad puudutas; käed ja jalad ongi need ilma võlvi

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

K. MÄGI.

ROOMA.

kandvad neli posti, tähtedega kaetud jumalanna keha aga moodustab taevavõlvi.

Maa (Keb) kattus peale seda rohelisega, ilmusid loomad ja inimesed. Veteväljal puhkas lotose õiesse peidetult ka päikesejumal (Ra). Loomispäeval puhkes õis ja Ra tuli välja, et taeva oma kohale minna. Et päike Nuti ja Kebi peale paistis, siis sündis selle tagajärjel hulk jumalaid ja jumalannasid ning ühes teistega ka Niiluse jumal Osiris. Päikese soojade

Kõigi alguseks oli täieline kaos; siis ilmus maajumalanna Heja, kõikide asjade ema; kõikide isaks nimetatakse harilikult Heja enese poega, taevajumalat Urani. Peale seda sünnitas Heja „suure keeva mere“ Pontose; Uraniilt sündisid talle kuus poega ja kuus tüdart, nõnda nimetatud titaanid: Ookean, Koi (arvatavasti valguse jumal) ja Krei (pooljumal), Ja-pet (Prometeuse isa), Hüperion jne., peale nende veel tsükloobid ja teised lapsed.

Greeka vabariiklaste meeleavaldus Ateenas, Jupiteri templi varemete juures. Taga pahemal pool Akropoli varemed.

kiirte all arenes kogu elu — taimed, loomad ja inimesed. Mõned müütosed räägivad, et esimese elu olevat päikese soojendavate kiirte all Niiluse mudas tekkinud. Valitses arvamine, et esimesed inimesed, päikese lapsed, olid täiuslikud ja sellepärast ka õnnelikud, kuid hiljem kaotasid inimesed esialgse süütuse. Ühes sellega valitses veel teine arvamine, et esimesed inimesed olid loomalikud, neil polnud inimese mõistust ega keelt ja nad said üksteisest aru ainult häälsüste kaudu, kuni jumal Tais neid viimaks lugema ja kirjutama õpetas.

Muistse klassilise aegjärgu rahvaste ettekujutused ilma loomisest olid väga vähe arenenud. Nii näiteks on greeklaste müütos järgmine:

Roomlased omasid greeklaste kosmogoonia, kuid arendasid teda kaunis vähe. Alguses, ütleb Ovidius oma „Metamorfoosades“, valitses täieline segadus „rudis indigestaque molles“, kujuta maa, vee ja õhu segu. Loodus aga jagas elemendid, lahutas maa taevast (õhust) ja veest, ja peenema õhu (efiiri) enam karmemast, harilikumast õhust. Tuli „kui raskuseta“ kerkis taeva tippu. Raske maa aga laskus alla, ja teda ümbritses vesi. Siis sünnitas loodus merede ja jõgede põhjad, mäed, põllud ja orud. Tähed, mida üldise segaduse tõttu enne näha polnud, hakkasid nüüd paistma ja said jumalate asukohtadeks. Siis loodi taimed, loomad ja viimaks inimesed. Need esimesed inimesed elasid kuldse aja ideaalsetes

tingimustes. Maa peal valitses igavene kevad, ja maa andis mingi vaevata rikkalikku saaki. Jõgedes voolas nektar ja piim, ja tammedelt tilkus mett. Kuid peale seda, kui Jupiter Saturni kukutas ja Tartarisse vangis pani, muutusid ajad vähem õnnelikumaiks, algas hõbedane aegjärk, ja sügis, talv ja suvi hakkasid keva-

dega vahelduma. Inimesed olid sunnitud haldade ilmade tõttu elumaju ehitama. Kõik halvavenes. Kuid veel pahem oli vasksel aegjargul. Viimaks jõudis kätte hirmus raudne aegjark, millal õigus, truudus ja heatahtlikkus vaheldusid petmise, vägivalda, äraandmise, täitmata kullahimu ja kõige metsikumate kuritegedega.

Eestistanud Albert.

SININE RIST.

G. K. CHESTERTONI NOVELL.

Inglise keelest L. L.

Hõbedase hommikuriba ja rohelse sätenda-va mereriba vahel puudutas laev Harvichi ja lasi lahti parve inimesi nagu kärkseid, kelle seas mees, keda peame seirama, polnud sugugi silmapaistev — ega tahtnudki olla. Tas polnud midagi märgilist, välja arvatud väike vastand ta riiete pühapäevase rõõmsuse ja ta näo ametliku tõsiduse vahel. Ta kandis kerget, kahvatut ihalli kuube, valget vesti ja hõbedast õlgkübarat sinakas-halli paelaga. Vastandiks oli ta kõhn nägu, mis oli pruun, ja lõppes lühikese musta habemega; see tuletas hispaanlast meele ja tõi ettekujutusse Eliisabeti aegse krae. Ta suitsetas sigaretti ulardi tõsidusega. Temas polnud midagi, mis oleks osutanud asjaolu, et hall kuub kattis laetud revolvrir, et valge vest kattis politsei kaarti, või et õlgkübar kattis üht võimsamaist mõistust Euroopas. Sest see oli Valentin ise, Pariisi politsei pea ja kõige kuulsam salapolitseinik ilmas; ja ta tuli Brüsselist Londonisse, et panna toime suurimat aastasaja kinnivõtmist.

Flambeau oli Inglismaal. Kolme maa politsei oli viimaks suurt kurjategijat Ghentist Brüsseli ja Brüsselist Hollandisse jälginud; ja arvati, et ta tarvitab oma kasuks segadust, mida tekitas Londonis parajasti peetav vaimulikkude kongress. Arvatavasti reisib ta sinna kui mõni väiksem pastor või selle kaasas olev sekretäär; kuid muidugi ei võinud Valentin kindel olla; keegi ei võinud kunagi kindel olla Flambeau üle.

Hulk aastaid on juba möödas sest ajast, kui see kuriteo hiiglane äkki lakkas ilma ärevuses hoidmast; ja kui ta lakkas, valitses suur rahu maa peal (nagu räägiti peale Rolandi surma). Kuid oma paremail päevil (mõtlen muidugi halvemaid) oli Flambeau sama rahvusvaheline olevus kui keiser. Pea iga hommikul teatasid ajalehed, et ta oli pääsnud ühe kuriteo tagajärjest, teist toime pannes. Ta oli hiiglakasvuga gaskoonlane ja kehaliselt hulljulge; kõige kummalisemaid lugusid jutustati ta atleetilise hu-

moori vallalepääsmisest; näituseks kuidas ta jooksis mööda Rue de Rivoli'd politseinik kummagi käe all. Tema kasuks peab ütleva, et ta tarvitas oma fantastilist kehalist jõudu harilikult ikka niisugusiks süüta, kuigi üleannetuiks stseenideks; ta tõsised kuriteod olid tavaliselt osavad ning täielised rõõvimised. Kuid igati ta vargusist oli peaaegu uus patt ja omaette lugu. See oli tema, kes asutas Londonis suure Tyroli meiereide ühingu, kuigi tal polnud ei meiereisid, ei lehma, ei vankrid, ei piima, kuid mõni tuhat tellijat. Nende tellimisi täitis ta lihtsa võttega, kandes väikeseid piimakannukeste teiste inimeste uste tagant oma ostjate uste taha. See oli tema, kes oli seletamatus ning lähedases kirjavahetuses ühe noore neiega, kellel avati kõik kirjad; ta tarvitas seks haruldast abinõu: fotografeeris oma kirjad lõpmata väikselt mikroskoobi plattidele. Kuid täieline lihtsus paistis paljuist ta tegudest. Räägitakse, ta olevat kord kesköösel ühel tänaval kõik numbrid üle värvinud, ainult et üht reisijat lõksu meelitada. On täiesti kindel, et ta mõtles välja kantava kirjakasti, mida ta seadis üles väikeste alevite nurkadele, kus võorad viskasid sinna eksikombel kirju. Viimaks, ta oli tuntud kui hämmastav akrobaat; hoolimata suurest kogust, oskas ta hüpata nagu rohturts, ja kaduda puulatvu nagu ahv. Kõige selle pärast teadis suur Valentin Flambeaud otsima minnes väga hästi, et ta juhtumised ei lõpe, kui ta tema üles leiab.

Aga kuidas leiab ta tema? Selle kohta oli suure Valentini peaaegu alles otsustamise aja-järgus.

Oli üks asi, mida Flambeau kõige oma peitmise oskusega ei saanud varjata, ja see oli ta haruldane pikkus. Kui Valentini karme silm oleks märganud mõnd pikka õunanaist, pikka sõdurit, või isegi küllalt pikka krahvinnat, ta oleks võinud neid koha peal kinni võtta. Kuid terves rongis polnud kedagi, kes oleks võinud olla valerietes Flambeau, samuti nagu kass ei

või olla valeriieles kaelkirjak. Laeva inimeste suhtes oli ta end juba rahuldanud; ja Harwichis ning teel juuretnud inimesi polnud rohkem kui kuus. Üks oli lühike raudteeametnik, kes reisis lõpujaamani, kolm üsna lühikest aednikku, kes tulid peale kaks jaama hiljem, üks väga lühike leskproua, kes tuli peale väikesest Essexi linnast, ja väga lühike Rooma-katoliku preester, kes tuli peale väikesest Essexi külast. Kui asi jõudis selle viimsele, loobus Valentin ja naeris peaaegu. Väike preester oli nii väga nende ida madalikkude saavutus; ta nägu oli ümmargune ning rumal nagu Norfolkki puding; ta silmad olid tühjad nagu Põhjameri; ja tal oli mitu pruuni pakki, mille üle ta ei osanud sugugi valitseda. Vaimulikkude kongress oli kahtlemata pannud liikvele paljuid niisuguseid alalisi paigalistujaid, pimedaid ning abituid, nagu maa alt väljatoodud mutid. Valentin oli skeptik Prantsuse valjus stiilis, ja tal ei võinud olla mingit armastust preestrite vastu. Kuid tal võis olla kaastundmust nende vastu, ja see siin pidi igas ühes kaastundmust äratama. Tal oli suur kulunud vihmavari, mis kukkus vahetpidamata põrandale. Ta ei näinud teadvat, kumb oli õige ots ta edasi-tagasi piletil. Ta seletas lapseliku lihtsusega igale ühele vagunis, et ta pidi olema ettevaatlik, sest ühes pruunis pakis oli tal asi, mis oli tehtud päris hõbedast „siniste kividega“. See Essexi lihtsuse ja püha lapselikkuse veider kokkuliitumine lõbustas prantslast kogu tee, kuni preester jõudis (kuidagi) kõigi oma pakkidega Tottenhami, ja tuli tagasi vihmavarju järele. Siis jätkus Valentinil isegi heatahtlikkust hoiatada teda, mitte hoolitseda hõbede eest, rääkides sest igale ühele. Kuid ükskõik kellele ta rääkis, ikka otsis Valentini silm kedagi teist; ta otsis väsimatult kedagi, rikkast või vaest, meest või naist, kes oli tublisti kuus jalga pikk, Flambeau oli neli tolli üle kuue.

Kuid ta jõudis Liverpool Streeti kindla teadmise, et polnud veel seni lasknud kurjategijat käest libiseda. Siis läks ta Scotland Yardi, et oma seisukorda seaduslikuks teha, ja korraldada abisaamist tarvituse korraks; sellepeale süütas ta teise sigareti põlema ja läks pikale jalutuskäigule läbi Londoni tänavate. Lõkides tänavail ning platsidel Victoria taga peatas ta äkki, ja jäi seisma. See oli tüübiline Londoni plats: omapärane, rahulik, täis juhuslikku vaikust. Kõrged majad ümberringi paistsid olevat rikkad ning tühjad ühe korraga; põõsastikust ümbritsetud plats paistis olevat mahajäetud nagu roheline saarekene Vaikses ookeanis. Üks neljast äärest oli palju kõrgem kui teised; ja seda äärt katkestas üks Londoni ihanaist nähtusist — restoraan, mis oma väli-

muse poolest võis olla kõige käidavamast linnaosast siia eksinud. See oli haruldaset kütkestav ehitus, härjapõlvlaste-taimedega pottides, ja pikkade triibuliste sidruni-kollaste ning valgete eesriietega. Ta seisis eriti kõrgel tänavast, ja trepp oli just kui päästeredel tulekahju ajal, mis ulatab tänaval teise korra akendeni. Valentin seisis ning suitsetas kollaste-valgete eesriiete ees ja mõtles kaua.

Kõige uskmatum asi imedest on, et nad juhtuvad. Paar pilve taevast ühinevad tõesti vahetivaks inimese silmaks. Teadmata teekonnal võib tõesti näha puud, mille kuju on täpne ja väljatöötatud küsimusmärk. Olen ise näinud neid mõlemaid paari viimase päeva jooksul. Nelson sureb võidu silmapilgul; ja Williamsi nimeline mees tapab üsna juhuslikult mehe, kelle nimi on Williamson; see kõlab nagu lapse surmamine. Lühidalt, elus on imelikke kokkujutumisi, mida kuivad mõistuse inimesed vast kunagi tähelegi ei pane. Nagu Poe ütles väga hästi oma paradokside: tarkus peaks ka ettenägematut arvesse võtma.

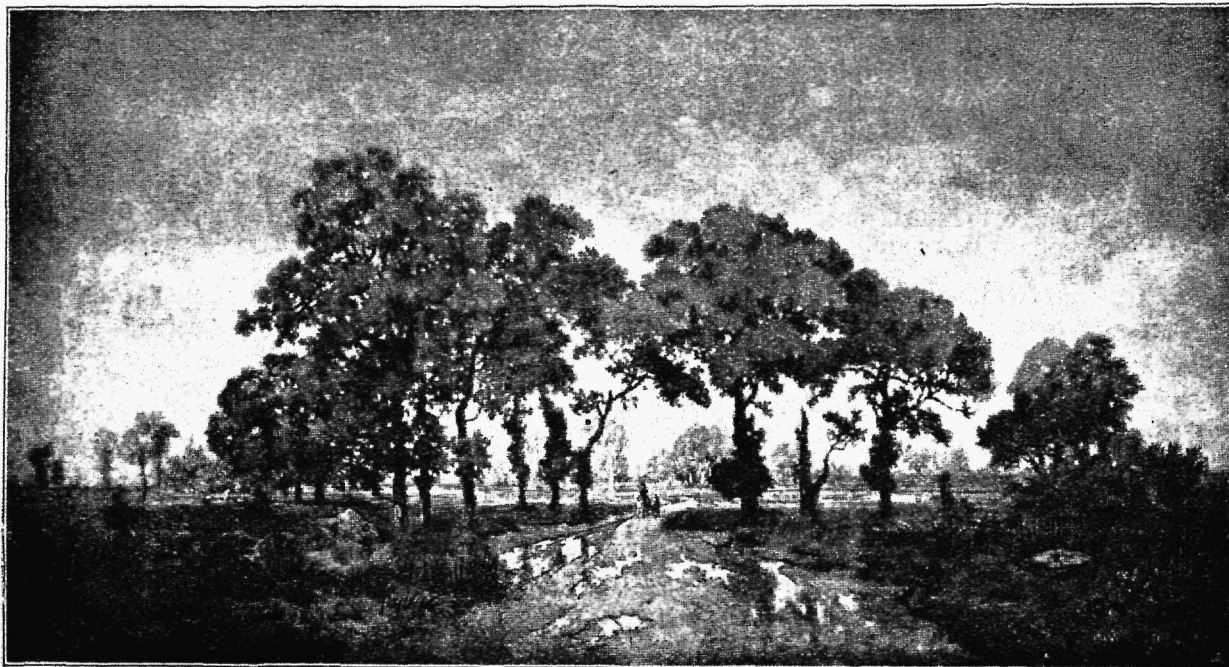
Aristide Valentin oli läbi ja läbi prantslane; ja Prantsuse mõistus on eriti ja ainult mõistus. Ta polnud „mõtlev masin“; sest see on praegusaja fatalismi ning materialismi mõtetu lause. Masin on ainult sellepärast masin, et ta ei saa mõelda. Kuid tema oli mõtlev inimene, ja lihtne inimene ühes sellega. Kõik ta hämmastav edu, mis paistis olevat nõidumine, oli saavutatud vaevarikka loogika, selge ning hariliku Prantsuse mõtlemise abil. Prantslased ei elektriseeri ilma paradokside leidmisega, nad elektriseerivad ilma kõige harilikumate tõdede teostamisega. Nad teostavad tõde nii kaugele — nagu Prantsuse revolutsiooni ajal. Kuid otse sellepärast, et Valentin tundis mõistust, tundis ta ka mõistuse piire. Ainult inimene, kes ei tunne sugugi mootorit, räägib sõitmisest ilma õlita; ainult inimene, kes ei tea midagi mõistusest, räägib mõtlemisest ilma kindlate, vastuvaidlemata põhiprintsiipideta. Siin polnud tal kindlaid põhiprintsiipe. Flambeaud ei nähtud Harwichis; ja kui ta üldse oli Londonis, võis ta olla ükskõik mis pikast hulgusest kusagil alevis kuni peaknelnerini Metropolli hotellis. Niisuguses täielise teadmatuse seisukorras oli Valentinil oma vaade ja oma meetod.

Säärastel kordadel võttis ta arvesse ettenägematut. Säärastel kordadel, kui ta ei saanud toimida mõistuse järele, toimis ta hoopis mõtlematult. Selle asemel, et minna õigeisse kohtadesse — pankadesse, rahva kogumiskohtadesse — läks ta järjekindlalt valedesse kohtadesse; koputas iga tühja maja uksele, käis mööda põiktänavaid, kus igasugune rämps pani tal tee

kinni; ja läks ümber kõigi künngaste, mis teda teelt asjata eksitasid. Ta kaitses seda hullumeelset tegutsemist päris loogiliselt. Ta ütles, et kui inimesel oli juhtnööre, siis oli see kõige halvem teguviis; kuid kui inimesel polnud mingid juhtnööre, oli see kõige parem, sest oli ikka võimalus, et mingi iseärasus, mis äratas taga-aetava tähelpanu, võis ka tagaajaja tähelpanu äratada. Kusagilt peab inimene algama, ja parem siis juba sealt, kus teine peab lõpetama. Midagi neis treppides, mis viisid üles poodi, midagi restoraani rahu ning omapärasuses

salapolitseinik ainult arvustaja“, ütles ta hapu naeratusega, ja tõstis kohvitassi pikkamisi suu juure, ning pani ta väga kiirelt maha. Ta oli soola sisse pannud.

Ta vaatas nõu, kust oli tulnud hõbepulber; see oli kindlasti suhkrutoos; sama kahtlemata määratud suhkru jaoks kui shampanjeri pudel shampanjerile. Ta imestas, miks peetakse ses soola. Ta vaatas, kas laual oli veel toose. Jah, oli kaks ääreni täis soolatoosi. Võib olla oli nende sisu ka iseärane. Ta maitses, see oli suhkur. Siis vaatas ta uue huviga restoraanis

Théodore Rousseau. — Peale vihma.

äratas salapolitseise haruldase romantilise fantaasia, ja ta otsustas katsuda hea õnne peale. Ta läks trepist üles, istus akna juure laua taha, ja küsis omale tassi musta kohvi.

Oli juba keskhommik, ja ta polnud veel midagi söönud; kandikud hommikueinetega seisid laudadel ja tuletasid talle ta nälga meele; ta lisas tellimisele keedetud muna juure, ja raputas siis mõttes valget suhkrut kohvi, meeliskledes kogu aeg Flambeau üle. Talle tuli meele, kuidas Flambeau oli põgenenud: kord paari käärde abil, kord põleva maja abil, kord sellega, et tal tuli maksta margita kirja eest. Ja kord, käskides inimesi vaadata läbi teleskoobi sabaga tähte, mis pidi hävitama terve ilma. Ta pidas oma salapolitseiniku peaju sama heaks kui kurjategija oma, mis oli õige. Kuid ta sai päris selgesti aru, et tema seisukord oli halvem. „Kurjategija on loov kunstnik;

ringi, et näha, kas oli veel kusagil selle omapärase kunstilise maitse jälgi, mis paneb suhkrut soolatoosi, ja soola suhkrutoosi. Välja arvatud imelik tume plekk ühel valgel seinal, oli kogu ruum korralik, lõbus ja harilik. Ta kõlistas kelnerile.

Kui see ametnik kohale ruttas, sasis juustega ja natuke uniste silmiga varase aja pärast, palus salapolitseinik (kes hindas humoori ta lihtsal kujul) teda suhkrut maitseda ja otsustada, kas see oli hotelli kõrge kuulsuse vääriline. Tagajärg oli, et kelner haigutas äkki ja ärkas üles.

„Kas heidate igal hommikul seda peenikest nalja oma ostjatega?“ päris Valentin. „Kas suhkru ning soola vahetamine ei kaota teil kunagi nalja väärtust?“

Niipea kui kelner pilkest selgemini aru sai, kogeles ta, et asutusel polnud kindlasti mingit

säärast tahtmist; see peab olema kummaline eksitus. Ta võttis suhkrutoosi ja vaatas seda, ta võttis soolatoosi ja vaatas seda, ta nägu muutus aina segasemaks. Viimaks vabandas ta järsult, ruttas minema, ja tuli paari sekundi pärast omanikuga tagasi. Omanik uuris ka suhkrutoosi ja siis soolatoosi, ja ka omaniku nägu muutus segaseks.

Äkki ei suutnud kelner pähe vilksatanud mõtte pärast arusaadavalt kõneleda.

„M—mõtlen,“ kogeles ta, „m—mõtlen, et see on need kaks õpetajat.“

ma ei usu, et sel on midagi ühist suhkru ja soolaga. Õige vara, parajasti kui me alles avasime, tulid kaks õpetajat ja jõid siin suppi. Nad olid mõlemad väga rahulikud auväärt inimesed; üks neist maksis arve ning läks välja; teine, kes oli palju aeglasem, viivitas veel paar minutit, kogudes oma asju. Kuid ta läks viimaks. Aga otse enne väljaminekut võttis ta külmavereliselt tassi, mille ta ainult pool-tühjaks oli joonud, ja virutas supi vastu seinu. Ma olin ise tagatoas ja kelner samuti; ja kui ma siia jõudsin, oli sein juba määritud

Jules Dupré. — Tamm.

„Missugused kaks õpetajat?“

„Kaks õpetajat,“ ütles kelner, „kes viskasid supi vastu seinu.“

„Viskasid supi vastu seinu?“ kordas Valentin, uskudes kindlasti, et see oli mõni iseärane Itaalia mõistusõna.

„Ja, jah,“ kordas kelner erutatult, ja näitas tumedat plekki valgel tapeedil, „viskasid sinu seinu peale.“

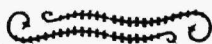
Valentin vaatas küsivalt omaniku peale, kes talle selgemate teadetega appi tuli.

„Jah, sir,“ ütles ta, „see on üsna õige, kuigi

ja tuba tühi. Kahju pole muidugi suur, kuid see oli rumal ning hähemata tegu; ja ma katsusin mehi tänaval kinni püüda. Kuid nad olid juba liig kaugel; panin ainult tähele, et nad keerasid ümber nurga Carstairs Streeti.“

Salapolitseinik oli püsti, müts peas ja kepp käes. Ta oli juba otsustanud, et üldises pimedas teadmatuses võis ta jälgida ainult esimest kummalist sõrme, mis kuhugi näitas; ja see sõrm oli küllalt kummaline. Ta maksis arve, viskas klaasukse enese järel kinni, nii et see klirises, ja lendas varsti ümber nurga teise tänavasse.

(Järgneb.)

BARBIZONI MEISTRID.

ALFRED VAGA.

Pariisist 70 versta lõunapool, kuulsa Fontainebleau metsa ääres asub väike maalilik Barbizoni küla. See küla sai läinud aastasaja kolmekümnendates aastates kogumis- ja töötamispaigaks rea noortele kunstnikkudele, kes loobudes sel ajal valitsevast klassilisest maalikoolist, aluse panid praegusaja maalikunstile, luues realistliku maalikooli ning rajades sellega ühtlasi tee vabaõhumaalile ja impressionismile. Neist kunstnikkudest, keda kunstiajalugu selle küla järele nimetanud barbizonlasteks, on erilise tähtsusega seitse — Théodore Rousseau, Jules Dupré, Narcisse Diaz de la Pena, Charles François Daubigny, Camille Corot, Constant Troyon ja Jean-François Millet, — nõndanimeetatud „Barbizoni plejaad“. Nende seitsme nimega algab õieti praegusaja maalikunsti ajalugu, — need seitse nime on sambad, mille peale tugeneb moodne maalikunst pea kõigi oma rühmitustega ja vooludega. Ainult iseseisev suur Ornansi meister Gustave Courbet jagab nendega seda au.

Barbizoni kooli asutajateks olid maastikumaalijad Rousseau, Dupré ja Daubigny, kellest Rousseau omanud on esimese barbizonlase nime. Need kolm kunstnikku on Prantsuse maastiku loojad, sest enne neid ei tunnud Prantsuse maalikunst iseseisvat maastikku — realistlikku maastikku, mis oleks püüdnud väljendada looduse võltsita ilu, looduse hinge või silmapilksel meeleolu. See, mida kujutas Poussin XVII aastasajal, see, mida kujutasid teised maalijad XVIII aastasajal, — see ei olnud mitte looduse ilme edasiandmine, vaid nende meistrite maalides mängis maastik peaaegselt ainult ilustavat osa, olles ainult fooniks, dekoratsiooniks ja butafooriaks inimgruppide kompositsioonidele, selle juures tehtud ja kunstlik, loodud ateljee nelja seina vahel. Isegi sarnane suur meister, nagu Hubert Robert, ei osanud loodusele otse näkku vaadata, ei osanud loodusest leida midagi uut, otsekohest ja võltsitut, — tema monumentaalsed arhitektoonilised maalid ja maastikud ruuinidega on omapärased meistritööd, kuid võivad loodusele.

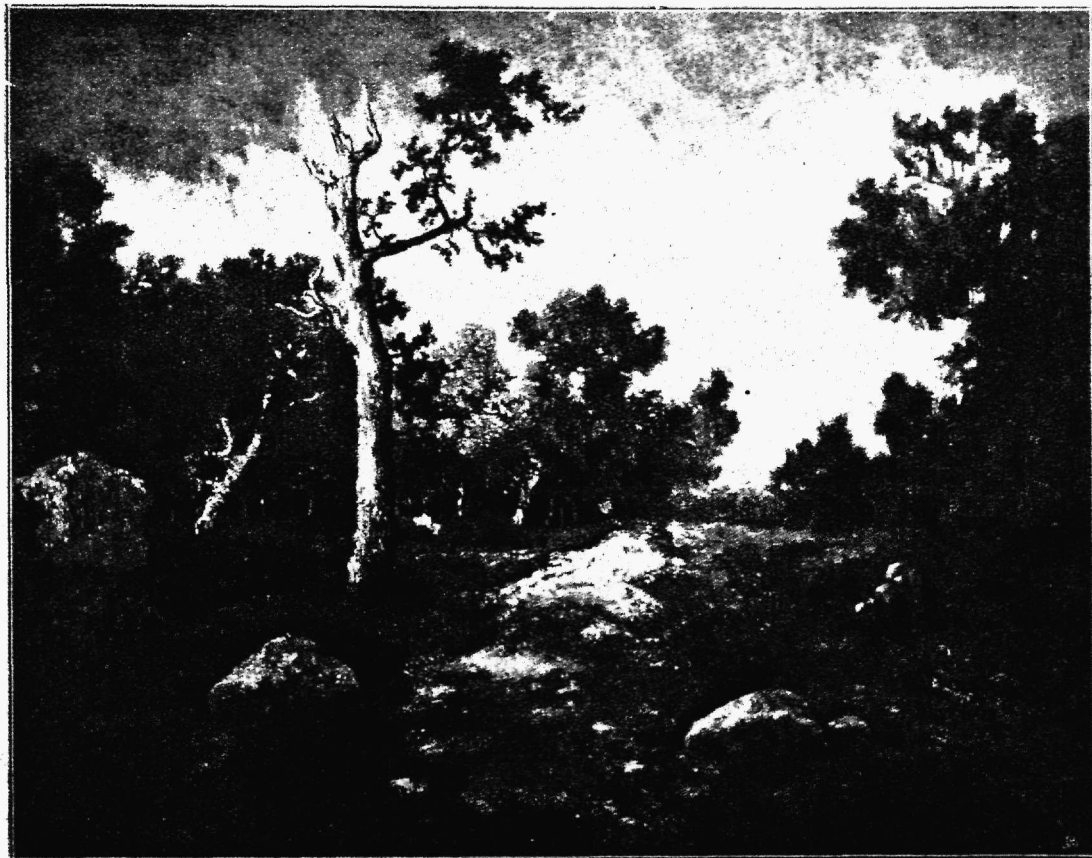
Alles Barbizoni üksiklastele, kes asusid Fontainebleau põliste puude alla kui mahajäetud saarele, eemale kihavast Pariisist tema traditsioonidega ja rutiiniga, avanes looduse tõsine ilme, mis oli aastasadasid varjatud nende eelkäijate eest nagu läbipaistmata looriga. Iga tükike loodust, iga puu, iga põõsas, iga veenire, iga päikesekiir omas nende silmis erilise tähtsuse ja tähenduse, — nad õppisid loodust

nägema uute silmadega, nad olid kui pimedad, kes saanud nägijaiks. Kuid looduse tõsine ilme ei avanenud neile kohe ja iseenesest, — silmad avasid neile looduse vaatlemiseks kaks Inglise maalijat — John Constable ja Richard Bonington, esinedes oma töödega Pariisi näitustel aastatel 1826—1829. Mõlemad inglased aga, kellest esimest õigusega intiiimmaastiku (paysage intime) isaks loetakse, olid omakorda looduse mõistmiseks ja käsitamiseks tõuke saanud kuulsate Hollandi XVII aastasaja maastikumaalijate Ruysdaeli ja Hobbema töödest, kelle motiive nad lihtsustasid ja arendasid, võttes loodust otsekohelemalt ja kitsamalt, esitamata enesele suuremaid ja laialisemaid ülesandeid.

Esimene barbizonlastest — Théodore Rousseau — on kõige sügavam maastikumaalija, kes kunagi elanud. Ta oli väsimatu uurija ja otsija, kes selgemalt kui keegi looduse tuiksoont tundes, raugematu püsivusega ja viisadusega looduse salapärasesse eluvaldustesse tungida püüdis, et kujutada loodust elavana ja hingelisena. Ta ei kujutanud midagi, mis selgusetu ja vormita, vaid armastas motiive, mis kindlate ja tugevate ning ühtlaste ja lihtsate piirjoontega — kalluseid kuristikke, lagedaid mägesid, põliseid tammesid taevast katva võimsa lehestikuga, metsatukke, mida ei kõiguta tuul, peeglina selgeid tiike, veelompe ja jõekäänakuid neis kajastuvate puude ja põõsastega, tormiseid pilvi ja heledat päikesepaisetet. Kunsti peale vaatas ta äärmise tõsidusega, ning esitas kunstnikule ülisuuri nõudeid. „Kes elu loob, on Jumal; kes aga ainult maitserikkalt hõljuvaid kontuure liiliate ehk rooside värvides korraldada oskab, näitab andi ükski tapedivalmistajate ja parfümööride käsitööks.“ Võimatut tahtis ta võimalikuks teha, tahtis luua Jumalana, aga mitte orjana looduse pealiskaudset ilu kopeerida.

Rousseau tööde arv ei ole väga suur, kuid rikkalik oma mitmekesisuses, sest selleks, et tundma õppida looduse mitmekülget nägu, rändas ta läbi kogu Prantsusmaa, maalides ühesuguse huviga nii Fontainebleau metsatukke kui ka Alpide ja Pürenei mäeharju ning Normandia lagendikke. Ta sündis aastal 1812, suri aastal 1867.

Rousseau lähem kaastööline ja sõber Jules Dupré (1812—1889) oli eriti huvitatud looduse ürgjõudude avaldusmomentide kujutamisest. Tuulest aetud pilverinkad, tormist kõigutatud puud, lainetav veepind, päikese tõus ja loojaminek, — need motiivid valitsevad pea ainu-

Narcisse Diaz. — Metsamaastik.

Ch. Fr. Daubigny. — Päikese loojaminek.

õiguslistena tema toodangus. Kõige sagedamini maalib ta taevast, maad neis töodes ainult kontrast-abinõuna käsitades, et paremini alla kriipsutada taeva omapärast muutlikku ilmet ja ilu. Üksikuis rahulikku loodust kujutavais maalides on ta erilist rõhku pannud päikesevalguse edasiandmise peale. Kuna Rousseau tööd tehnilisest ja värvilisest küljest ainult vähe

nagu juhuslikult valitud nurgakesi looduses, mis realistliku käsitusviisi juures siiski elustatud ja hingestatud olid läbituntud silmapilksest meeleolust. Rousseau ja Dupré otsisid ja püüdsid seda meeleolu ainuüksi loodusest enesest ning protokolleerisid teda, jäädes ise oma isiklikkude tunnetega ja meeleoludega oma loomingust kõrvale, ilma mõju avaldamata oma

Camille Corot. — Tuulehoog.

lahku lähevad klassilise kooli meistrite omadest, olles ühetoonilised ja piinlikult väljatöötatud, on Dupré ses suhtes sammu edasi astunud, — tema maalimisviis on julgem, energilisem ja temperamentlikum, värvidegamma rikkalikum ja heledam.

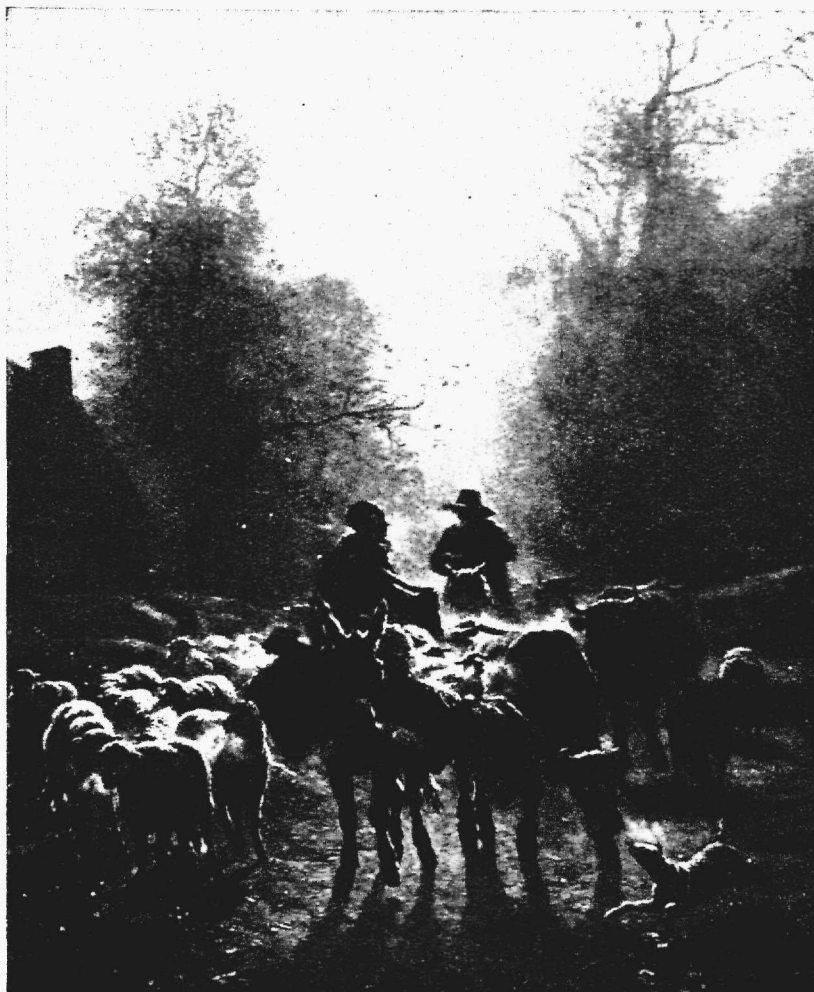
Rousseau ja Dupré olid intiimmaastiku loojad Prantsusmaal. See maastik püüdis vastandina XVII aastasaja Hollandi meistrite suurmaastikkudele edasi anda ainult väikeste looduse tükikeste veetlust, esitades hästi, kuid

loomingu peale. Kolmas barbizonlane aga, Lõuna-Prantsusmaalt pärit käävavereline hispaanlane Narcisse Diaz de la Pena (1807—1876), viis oma töösse juba isikliku joone, kandes üle oma loomingusse oma isiklikud meeleolud ja temperamendi ning käsitas loodust oma isiklikkude meeleolude ja temperamendi kaudu.

Tehniliselt on Diaz nõrgem kui Rousseau ja Dupré, kuid värviküllasem ja elavam. Ta armastas maalida metsa, eestkätt sügavaid

metsatihnikuid ja padrikuid neis mänglevate lehestikust läbitunginud päikesekiirtega. Eriliselt oli ta armastunud sügisesse maastikku, sügisesse metsa, mille päikesepaistel kiirgav kollaspunane lehestik talle võimalusi pakkus heledat paletti tarvitada. Oma maastikke elustas ta figuuridega, kõige sagedamini siia-sinna põliste puude alla alasti ja poolalasti naisi või naisgrupe paigutades, sellega suurel määral romantilisele maalikoolile lähenedes. Tung herdate värvide järele, mille tarvitamiseks Prantsuse maastik küllalt võimalusi ei pakkunud, sundis Diazi aineid oma maalideks mujalt otsima, ning sellest eesmärgist juhitudna maalistas ta rea romantilisi stseene hommikumaalt, kus ta kunagi ise käinud ei ole, ainult oma elava kujutusvõime läbi materjaale saades. Tema paremateks töödeks on aga siiski värviküllased Fontainebleau ja Dormoiri metsamaastikud, kus ta näha ja kujutada suutis seda, mis tema suuremate ja andekamate seltsimeeste eest varjule jäi.

Rousseau ja Dupré olid vaatamata selle peale, et nad täie teadmisega Pariisi ateljeedele nende iganenud traditsioonidega ja rutiiniga selja pöörasid, ikkagi veel suurel määral seotud klassilise maalikooliga, mille mõjust nad lõpulikult vabaneda ei suutnud, Diazi leekiv temperament ja elav kujutusvõime sidusid teda romantikutega, — nii ei olnud neist kolmest keegi oma loominguks kaugeltki mitte iseseisev ja rippumatu. Seda ei saa aga enam ütelda nende noorema kaasvõitleja Charles-François Daubigny (1817—1878) kohta, kelle toodangus vaevalt leida võib midagi ühist vanemate koolidega. Daubigny oli enam looduselaps kui teised kolm, ning sellena võttis ta loodust otsekohesemalt ja lihtsamalt, maalides kõike nii, nagu nägi, otsimata loodusest midagi salapärast või sügavat. Ta ei armastanud loodust sugugi vähem kui teised, ei olnud ka pealiskaudsem, kuid lihtsahingelise looduselapsena tundus loodus temale kodusemana ja lihtsamana, ning sellest olenev lihtsus ja otsekohesus tema töödes ongi see peategur, mis meile tema tööd eriliselt armsaks teeb.

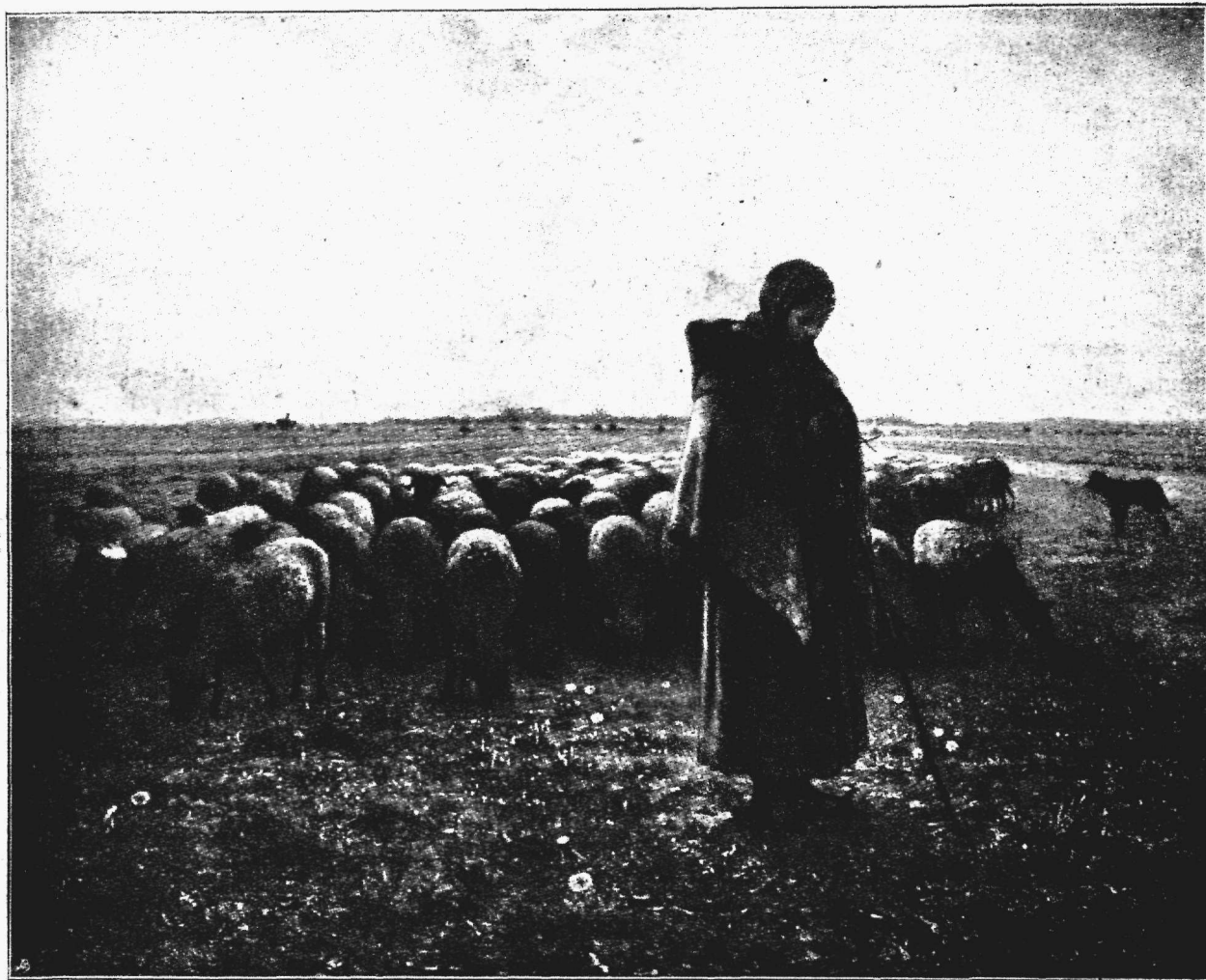
Constant Troyon. — Turule minek.

Veetes päevad hommikust õhtuni lootsikuga Oise'i jõel, töötas ta rohkem lahtise taeva all kui kinnises ruumis, viies seega maalilise loomingu vaba õhu kätte ning rajades tee vabaõhumaalile. Nii tuleb teda lugeda üheks kõige lähemaks impressionistide eelkäijaks nii looduse käsitamise kui ka töötamisviisi poolest. Isegi oma motiivide poolest seisab ta lähedal impressionistidele, eriti Alfred Sisley'ile, maalides peaaesjalikult ainult Oise'i madalaid kaldaid, ning neid kas kevadises õitsevas rohelus ehk sügiseses kolletanud surmarüüis. Oma elu lõpuaastad elas ta kinniselt, luues ainult enesele töötades rea eriliselt elavaid, meeleolurikkaid ja värviküllaseid maale, mida ta ise kõigest oma töödest paremaiks luges ning mis tõesti suurt kunstnikuhinge ilmutavad.

Kuna kirjeldatud neli meistrit juba noores eas vanadest traditsioonidest pettudes neist loobusid, ning oma uuel teel iseseisvalt edene-

des samm-sammult uusi positsioone võitsid, ühines nendega nende eesmärged ja ideaalid tundma õppides 1835. aastal 40-aastane maalija, kes juba ligi paarkümmend aastat klassilise maalikooli truu jänger oli olnud, kuigi omapärase hingelisema jumega. See mees oli Camille Corot (1796—1875). Asudes Barbizoni, suutis ta lühikese ajaga oma endisest

lahkumata uduga ning õhtusse videvikku loodud maastikud olid tema armsamad motiivid; isegi keskpäevased maastikud omasid tema pintsli all kummalise sulavuse ja kooskõla. Ka ei olnud ta kaugeltki sarnane tõsine realist nagu Rousseau; ta ei maalinud sugugi mitte looduse otsekohest ilu, ei püüdnud avada looduse hinge, vaid maaliski ainult puhtluulelisi mee-

Jean Fr. Millet. — Lambakarjus.

iganenud tonaalsest maalimisviisist üle minna loomulikkude värvide juure, alguses veel tugevaid tumedaid varje tarvitades, kuid aja-jooksul ka neist vabanedes ning tulles lõpuks ühtlase vibreeriva pehme hõbehalli tuldtooni juure.

Ta oli täieline vastand Rousseau'le. Nii-võrd kui viimane oma maalides armastas kindlaid jooni ja selgeid ning piiratud vorme, nii-võrd armastas Corot kõike, mis kindluset, selguset ja ähmane. Varajased hommikud veel

leolusid, mis võrsunud reaalsuse ilust, mis tekkinud looduse otsekoheste ilu nautimisel. Sellepärast, et neid luulelisi meeolusid täiuslikumalt väljendada, elustas ta oma maastikke sagedasti hõljuvate ja ringlevate driaadidega ja nümfidega ning üksikute figuuridega. Ta oli luuletaja maalisk, ning sarnasena püsib ta ükski — suur ja omapärane, ilma et leiduks kedagi, ka hilisemate ja uuemate meistrite hulgas, keda võiks väärilisena tema kõrvale seada.

Luues maastikku, ei võinud uued põhimõt-

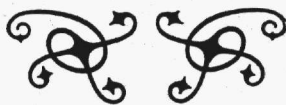
ted omaks võtnud aast-aastalt suurenev Barbizoni kunstnikkude grupp loomulikult ainult maastiku juure peatuma jääda, — arusaadavalt pidi ta need põhimõtted laiendama ka elavate olevuste—loomade ja inimeste—peale, pidi asuma loomade ja inimeste kujutamisele realistlike käsitlusviisiga. Rousseau, Dupré, Diaz, Daubigny ja Corot paigutasid oma maastikkudele ka loomi ja inimesi, kuid need mängisid seal ainult kõrvalist osa, olles ainult maastiku täiendamiseks ja elustamiseks. Alles Constant Troyon (1810—1865) andis loomadele oma maalides esimese koha, kujutades peajasjalikult lehma ja lehmakarju. Lehmad keskpäeval jõekaldal, loomakaril teel karjamaale või turule, valgustatud tõusva päikese esimestest kiirtest, härjad vankri ees ehk talutööl, kari õhtul teel koju karjamaalt, — need on Troyoni maalide kõige sagedamaks sisuks. Ühtlasi oli Troyon ka hea maastikumaalija, ning kuigi ta iseseisvaid maastikke ei maalinud, ümbritses ja sidus ta oma maalidel loomad maastikuga, ühendades mõlemad lahutamata üksuseks. Eriti hästi valitses ta päikesevalguse üle, ning see on üheks tähtsamaks põhjuseks, mis pärast tema sisuliselt vähe erinevad ja korduvad tööd igavaks ei lähe, kuna iga maal, omapäraselt valgustatud olles, uue meeleolu loob ja värviliselt uena mõjub. Barbizoni suurmeistrite plejaadi hulgas ei ole Troyoni koht sellepärast mitte viimane.

Aastal 1849, kui koolera Pariisis laiali lagunes, asus Barbizoni uus kunstnik — Jean François Millet (1814—1875), kellest tõusis plejaadi seitsmes ja hiilgavam täht, — meister, kes viis maastikku inimese, liites viimase maastikuga üheks lahutamata orgaaniliseks üksuseks. Asudes Barbizoni oli Millet'i seljataga juba 35 eluaastat ning samuti kui Corot'igi pikk rida eksimis- ja otsimisaastaid. Ta oli talumehe poeg, pärit Normandiast, kunstnikuna aga ühe silmapaistvama romantikeri — Delaroche'i — õpilane, kelle jälgedes ta vist oma elu lõpuni käinud oleks, kui mitte tutvus barbizonlastega ja viimaste elukohta asumine teda uuesti lähendanud poleks maale ja maaharijatele — talupoegadele, kelle igapäevase raske töö kujutajana ta saavutanud on selle kuulsuse, mis saadab tema nime. Barbizonis vabanes ta oma uue sõbra Rousseau mõju all kiire aja jooksul lõpulikult neist traditsiooni-

dest, millega köitnud oli teda Delaroche'i ateljee, kaotas talumeeste keskele sattudes linnamehe harjumused ja ilmavaate, mida Pariis talle kindlamalt sisse istutada polnud jõudnud, ning sai jälle talupojaks, kellenä ta sündinud oli, kuid talupojaks-kunstnikuks, kes palehigis emakest-maad harides ühtlasi meisterliku käega lõuendile kandis maaharija raske töö ja vaeva. Ning selles seisabki Millet' suurus, et ta, olles ise talupoeg ja tundes põhjalikult talupoja elu ja tööd, ilustamata ja moonutamata ning ilma igasuguse poosita ja tendentsita edasi andis oma töödes talurahva elu tema halli igapäevsusega, tööga ja toimingutega, lugedes üldse tööd inimese ainsamaks eluülesandeks. Nii kirjutab ta ühes kirjas: „Minu programm on töö. See on inimsoo loomulik ülesanne. Juba aastasade eest on kirjutatud: oma palehigis pead sa oma leiba sööma. Inimese saatus on muutnata. Mis meil teha jääb, on ülesanne, igapäev oma kutsele jälgida edasisammumise püüdega ning nii kaalumise ja teadvusega üksteisest ette jõuda. See on minule ainuke tee. Kõik muu on unenägu või loosimäng.“

Tehnika üle valitses Millet meisterlikult, olles eriliselt hea joonistaja, mida kõige selgemini tõendavad tema joonistused, litograafiad ja eau-forte'id. Kokkuvõttes tuleb teda lugeda üheks suuremaks meistriks maalikunstis, keda üldse on annud möödunud aastasada. Tema tööd on tähtsamad: „Viljapeade korjajad“ — kolm naist põllul mahajäänud viljapäid korjamas; „Angelus“ — noor talumees ja naine kartuliväljal, kes oma töö hetkeks katkestanud ja käed palvetades kokku pannud, kuulates eemalt kostvat kirikukella õhtust helinat, mis kuulutab palvet „Angelus Domini nuntiavit Mariae“; siis „Lambakariius“, „Vanamees ja surm“ ning maastikud „Kevade“ ja „Gréville kirik“.

Kirjeldatud Barbizoni suurmeistrite plejaadi kõrval teenivad tähelepanu ka mõned vähemad barbizonlased. Neist on silmapaistvamad — maastikumaalijad Antoine Chintreuil (1814—1873) ja Adolf Monticelli (1824—1886) ning loomademaalijad Rosa Bonheur (1822—1899) ja Charles Jaque (1813—1894), kes „väikeste barbizonlastena“ samuti „suurte barbizonlaste“ kõrval seisavad, kui „väikesed hollandlased“ „suurte hollandlaste“ kõrval.

EESTI MAJANDUS SÕNAS JA PILDIS.

Harju Panga maja.

Harju Panga direktor
Madis Jaakson.

Harju Pank, A. S., Tallinnas,
end. Hoepfener & Co.,
asut. 1817, aktsioniseeritud
1919. a.; praegu kapitaalid
Mk. 66.000.000.—

Panga Nõukogu:
J. Laidoner, E. Hoepfener,
Adalbert Virkhau, V. Lender,
J. Rumberg, A. Janson,
V. Pinkovsky, G. Linquist.

Panga Juhatus:
M. Jaakson, A. Gnadeberg,
K. Mauritz, H. Vormak.

Kohaliku kaubanduse ja
tööstuse edendamiseks re-
organiseeriti 1919. a. tun-
tud pangamaja Hoepfener
& Co., kusjuures ka aja-
jooksul laiendati tegevus-
ala, asutades jaoskondi
Narvas, Rakveres, Pärnus
ja Tartus, et maakonnalin-
nadega otsekohesesse va-
hekorda astuda. Sellele li-
saks jätkati ja suurendati
peakontori tolli- ja ekspe-
diitsiooni-jaoskonna tege-
vust, et võimaldada äri-
meestele kaupade impordi
ja ekspordi juures abiks
olla; sadamas ehitatud la-
dud on sama otstarbeks
määratud, hiljem sissesea-
tud laeva maakleri amet
muretseb peaaesjalikult eks-
portkaupade väljaveoks tar-
viliku laevaruumi.

Pangale lähedal seisva

Harju Panga operatsioonisaal.

kinnituse Eesti Lloid A. S.
agentuurid on samuti ava-
tud peakontoris ja osakon-
dades, nii et ka see meie
majanduselule tarvilik te-
gevusharu on samuti esita-
tud panga laialisel kaval —
niiviisi on kogu panga te-
gevus mitmekulgse kuju
omandanud.

Panga kauaaegsel te-
gevusajal on hoolt kantud
väljamaa korrespondentide
valiku eest ja pangal on
praegu esitajad ja korres-
pondendid igas välisriigi
pealinnas ja suuremas ko-
dumaa linnas. Oma laialise
tegevusala tõttu on läbi-
käimine väljamaaga esi-
plaanile tõusnud ja välis-
valuuta jaoskond võib
klientidele kõige soodsai-
maid kursisid ja talitamis-
tingimisi pakkuda.

Eriline siamaani ainu-
ke Tallinnas panga otstar-
beks ehitatud hoone Harju
tän. 33 lubab oma sisse-
seadega kogu panga tööd
otstarbekohaselt toimetada
ja kasvanud pangategevus
nõuab personaaliks üle 100
inimese.

Panga aktsiad on kõik
kohalikkude isikute käes,
nii et pangas tegutsemas ai-
nult kodumaa kapitaal.

Käsikäes panga tegevuse järjekindla kasvamisega on ka olnud pangal rahuloldavad resultaadid, peale tarvilikkude kahjude mahakirjutust on jagatud dividendiks 1919. a. — 6%; 1920. a. — 10%; 1921. a. — 20%; ja 1922. a. — 15%. Läänud 1922. aasta aruanne kirjeldab olukorda järgmiselt:

Läänud aasta pangategevus edenes normaalselt, tundes nagu ennegi sularaha puudust, mille tõttu krediitnõudmisi sai täita ainult jaokaupa. Eksport-ärise finanseerimise tõttu oli ka meie pangas valuuta läbikäik elav ja läbikäik väljamaa korrespondentidega näitas tõusu.

Arvuline vaherkord kaubandusele ja tööstusele antud laenu vahel püsis endisena — umbes $\frac{1}{3}$ laenudest oli tööstusele, $\frac{2}{3}$ kaubandusele antud; silmas pidades tööstusele antud krediidi pikaajalist iseloomu

ja suurust, ei saa seda osa suurendada, vaatamata töösturite õigustatud nõudmistele peale.

Üleüldist panga ja jaoskondade tegevuse kujunemist selgitab järgmine tabel:

	Hoiusummad.	Laenu.	Bilans.
31. juulil 1919. a. . .	9.927.000.—	4.829.000.—	20.992.000
31. detsembril 1919. a.	14.983.000.—	14.605.000.—	31.475.000
31. juulil 1920. a. . .	26.255.000.—	42.932.000.—	75.375.000
31. detsembril 1920. a.	38.020.000.—	55.901.000.—	138.768.000
31. juulil 1921. a. . .	66.673.000.—	67.684.000.—	208.017.000
31. detsembril 1921. a.	70.152.000.—	84.540.000.—	251.452.000
31. juulil 1922. a. . .	127.083.000.—	163.663.000.—	389.978.000
31. detsembril 1922. a.	129.189.000.—	209.028.000.—	424.976.000
31. juulil 1923. a. . .	125.555.000.—	258.011.000.—	485.119.000

MÕNDASUGUST.

5.000.000 aastat vana luukere välja kaevatud.

Roy Chapman Andrews, Aasias oleva Ameerika loodusteadusliku muuseumi uurimiskonna juhataja, on Washingtoni teatanud, et salk on välja kaevanud dinosauruse j. m. eelajalooliste loomade luukeresid, mis on 3—5 milj. aastat vanad.

Kaevamisi toimetatakse Gobi kõrbes, Mongoolias. Kaevajad on muinasjäänuseid palju rohkemal määral leidnud, kui esialgu arvatagi võidi. Nad on nüüd täielikult välja kaevanud suure, 30 jalga pika dinosauruse ja paljude väiksemate, samasse sugukonda kuulunud ja paljude teistegi hävinenud loomade luukeresid. Luukered on imehästi alal hoitud, ütleb mr. Andrews. Tema meelest on Aasia olnud nende loomade eriline kodumaa, kust nad on levinud Euroopasse ja Ameerikasse. Salk on leidnud ka ühe 5.000.000 aastat maas lamanud hiiglasarvilise pealuu, milliseid varem ainult Ameerikas on leitud. Selle järele otsustades on Ameerika ja Aasia vahel endisel ajal ühendus olnud, kust loomad on ühelt mannermaalt teise võinud minna.

Mongoolia on maailma rikkam ja tähtsam muinasaegsete leiduste maa, kus on rohkesti igasuguste eelajalooliste loomade jäänuseid maetud ja kivistanud olekus. Sajad kaevandussalgad võivad sadu aastaid oma tööd teha, kuni sinna maetud muinasjäänused on välja kaevatud, ütleb mr. Andrews.

Kaevandustöötegijad on hea tervise juures, ehk küll ilm pärast kül on, olles palju alla nulli veel juulikuul lõpulgi. Taliriided on aasta ümber tarvitusel.

Bhm.

Maailma ajakellad raadio teel läbikäimiseks.

Ühest raadio saatejaamast väljaminevad võnkumised on praktiliselt meie maakeral pea igal pool olevad. Kui Nauenist laine saadetakse, siis vuhiseks see ühesaainsas sekundis kaheksa korda ümber maakera. Suured jaamad pakuvad enesele vahest seda lõbu, oma teateid ise vastu võtta. Kui mõni inimene sarnaste lainetega võiks ühes reisida, ütleks ta: Maa on kera, millel päike samal ajal tõuseb ja loojeneb, kus ühel ajal kesk-päev ja kesköö.

On selge, et ei meie torni- ega taskukellad eeteri ühenduse nõuetele enam ei vasta, mis praktiliselt aja ja ruumi pea täiesti võidab. Raadiomehel peab praegu vähemalt kell olema, millest saaks kohe lugeda tähtsamate kohtade aegu. Tal peab ka näha olema, kus kohal maakeral sademe momendil päev ehk öö, sest selle järele seadub tema tegevus. Uued ilma ajakellad, ka Hirschi kelladeks kutsutud leidja, ins. Hirschi, järele, toovad siin muutuse. Sarnasel kellal on paigalseisev 2 × 12 ehk 24-tunniline numbrilaud. Seesmine ring sisaldab ilmakaardi, mis nii on mõeldud, nagu oleks maa-

keras põhjanabast alates lamedaks tallatud. Pealinna-dest ulatuvad näitajad numbriteni, mis näitavad täpset päeva- ehk öötundi. Nii näeb sadesaatja ainsa pilguga, mil ajal tema sõnumid soovitud jaama jõuavad: ta võib hästi ka kindlaks teha, kas ta oma märke läbi kiirgamist edendava öö ehk energiat vähendava päeva saadab.

H. L.

Bharataka taevaminek.

Kui on kahtlus, siis ei tohi huupi seletust paluda, vaid peab õiget aega valima.

Sughosha külas elas hulk patsikandjaid ja nende keskel oli üks, nimega Sarvapashu.

See mees asutas endale puuviljaaia ja mõne aasta pärast oli aed taevalikke puid täis ja sáros õitest ja viljadest, nõnda et ta sarnanes paradiisiaiale.

Ühel ööl tuli soovide-lehm*) sellesse aeda rohtu sööma. Ta sõi kuni koiduni, siis kadus ta jälle ja tõusis taeva.

Ta kordas seda iga öö. Et seega aeda laastas, siis otsustas aiaomanik ühel ööl teda luurata.

Seal tuligi lehm. Kui see öö läbi oli söönud ja valmistus äraminekuks, haaras luuraja ta sabast väledalt kinni ja lendas niiviisi taeva.

Taervas sai ta hästi maitsvaid kompvekke ja muid maiustusi. Ühel päeval võttis ta iseäralise taevaliku kompveki, sidus lehma saba külge ja jõudis tagasi oma aeda.

Siis tulid teised tema juure ja pärisid, kuhu ta kadunud oli.

Ja ta jutustas neile: „Ma olin taevas. Seal nägin ma Indrat, kuud, Shivat, Ganeshat ja kõiki teisi jumalaid ning sõin sarnast kompvekki.“ Ta näitas neile kaasatoodud.

Igaüks sai sellest tükikese. See maitses neile hästi ja nad hüüdsid:

„Ole nii hea ja võta ka meid taeva kaasa. Me tahame ka taevast näha ja maistusi maitsta, mida seal süüa on.“

Tema vastas:

„Siis peate kõik minu puuviljaaeda tulema ja seal ennast ära peitma. Kui lehm küllalt on söönud ja õhku tõusma hakkab, siis haaran mina tema sabast kinni. Siis peab keegi minu jalgadest ja keegi teine selle jalgadest kinni hakkama ja nõnda edasi, et meie kõik keti sünnitaksime.“

Nõnda tegid nad kõik ja tõusid lendu.

Kui nad pooltel teel olid, tekkis ühel, kes kõige all oli, kahtlus ja ta küsis:

*) Jumalik lehm mis jumalate kunis Indra'le kuulub ja kõik soovid täidab.

„Palun, kui suur on taevas kompvek?“

Et ülemine bharataka aga päris naiiv oli, siis tahtis ta küsijale kätega näidata ja laskis sellepärast lehma sabast lahti:

„Vaata, nii suur.“

Kuid juba lendasid nad maa peale. Sellepärast ei tohi kahtluse puhul ebasüüdsal ajal seletust küsida.

TELEPAATIA JA SELGELTNÄGEMINE.

Dr. med. RUD. TISCHNER'i järele H. L.

Kuulus füsioloog Richet ütles hiljuti, et enam keegi tõsine ja õiglane õpetlane ei eita krüptesteesiid. Selle sõna alla ühendab Richet telepaatia (mõtete edasiandmise) ja selgeltnägemise. Saksamaal aga asuvad vaid vähesed õpetlased, nagu Driesch ja Oesterreich, selles küsimuses jaataval seisukohal. Võib öelda, et tihti küllalt ei tunta ega tähele panda selles asjas maksvaid asjaolusid ja olakse ühekülgne, vaadeldes peasjalikult eitavaid juhtumusi. Sellepärast tahaksin näidata, et ei ole õige eitav seisukoht, pidades selle asja otsustatuks pettuse võimaluste esiletoomisega. Muidugi võib neid asju teatud olukordil trikkidega jäljendada; ja sellepärast siis peab tundma trikke, et eitada nende tarvitamisvõimalust. Seda saavutatakse, katset vastavalt korraldades.

Küsimuses olevate võimete poolt rääkivat materjali käsitades tahan alguses kõnelda uurimust, mis küll ei ole katsed sõna kitsamas mõttes, meile aga siiski väärtuslikeks materjaaliks on. Mõlten nimelt meil veel vähe tuntud Inglise „Society for psychical Research“ uurimusi, proua Piperi ja ristkorrespondentsi. Minu arvates ei ole keegi, kes neid asju ise otsekohele uurinud pole, õigustatud mõõduandvat otsust neis asjuses tegema. Selle kohta, kas need teated elu pärast surma näitavad, arvan, et need uurimused seda tõendada ei või.

Esitan siin ainult üsna väikese osa suurest materiaalist proua Piperi üle, tahaksin näha, kas uurimuste andmed Piperist ja ristkorrespondentsist seletavad on trikkidega, juhuslikkusega, osava kombinatsiooniga, detektiiv-abinõudega ja muuga, ehk peab veel muid „üliloomulikke“ allikaid tunnustama.

Proua Piper, kodaniku naine Bostonist, saavutab somnambuul-seisukorra, mil temast räägivad näiliselt surnud isikud, ja teateid annavad juuresolevatele sõpradele ning sugulasile nende varemast elust ehk muist asjust,

† Maurice Barrés.

Hiljuti surnud Prantsuse kirjanik ja poliitikategelane Maurice Barrés sündis a. 1862 ja kuulub ema järele ühte vanemaist Lotringi Prantsuse perekondadest Lotringlasena on ta nähtavasti ka saksavaenulikkuse pärandanud, mis ta romaanes kui ka kogu ta poliitilises tegevuses avaldub ja mida Saksa ajakirjad kirjaniku surma puhul väga etteheitvalt meele tuletavad, kuna samal ajal Prantsuse lehed oma rahvuslasest suure kiitusega kõnelevad, näiteks „Le Journal“, kus öeldakse: „See on suur prantslane ja suur kirjanik, kelle kaotanud oleme. Tema tööd on aeg-ajalt ikka enam huvi äratanud ja ta on esinenud peaaegu ainsama iselaadilise nähtusena meie kirjanduses, ta jääb alati seotuks meie maa ideedeajalooga.“

Kogu oma tegevusajal, eriti viimaseil aastail, tundus Barrés töödes kirjanduslike ideede kõrval teravalt poliitilisi põhimõtteid ja vaimustust. Ka tegelikult võttis ta poliitilisest agitatsioonist osa ja oli Prantsuse parlamendi liige, kuuludes rahvuslaste erakonda. Barrés võitles sotsialismi, internatsionalismi, usuvaenulikkuse ja germanismi vastu.

millest proua Piper loomulikult teada ei võinud.

Ameerika tähtsam psühholoog William James leidis teadusele selle meediumi ja jõudis ise jaatavale otsusele tema üliloomulikest võimetest. Mõnda proua Piperist seletades teen asja lihtsustamiseks nii, nagu räägiks meiega tõepoolest surnu vaim, iga teine viis oleks liig tülikas.

Kord teatas Jamesi surnud tädid „vaim“ mõnda kahe New-York'is elava sugulase tervise seisukorrast, kellest James ise midagi ei teadnud. Sugulasilt järelepärimine kinnitas teate. — Kord leidis James üht raamatut vaja, proua Piper ilmutas koha, kus raamat asuma pidi, nii täpselt, et see kohe leiti.

Üheks koosolekuks, mida tuntud Inglise psühholoog Sidgwick juhatas, rääkis ta oma kojujääva naisega kokku, et see selleks ajaks teatud asendi võtaks. Proua Piperi paluti ütelda, kuidas ta proua Sidgwicki näeb, ja esimene kirjeldas: daam istub suures tugitoolis, kellegi teise daamiga rääkides, kuna tal midagi peas on; see kõik läks täpselt ühte, proua Sidgwick oli tõesti pea rätikuga katnud.

Pr. Piperi erialaks on surnute elust teateid tuua, mida surnu kõige lähemad sõbrad tunnevad, mis tihti aga alles järeluurimisel kinnitub. Ta jutustab mõnest ammu möödunud elamusest surnu noores põlves, nimetab sugulaste nimesid, tuletab meele jutuajamist mingist kindlast asiast ine. Kuigi osa sellest kindlasti seletatav aimamisega, juhuslikkusega, osava kombinatsiooniga ja muuga, siis jäävad ometi veel tuhanded ilmutused, milles võimata juhuslikkust oletada. Proua Piperi lasti detektiivile valvata, tema viidi Inglismaale, kus ta ühtki inimest ei tunnud, otsiti läbi ta reisipakid ja valvati ta kirjavahetust, ent ei leitud midagi, mis seda nähtust oleks suutnud seletada, ja isegi nii kindlad skeptikud, kui Podmore, pidid tunnustama pr. Piperi suuri telepaatilisi võimeid. Prof. Oesterreich võis õigusega öelda,

et selle naise hinge ebaharilik loomus on nii vankumata kindel, nagu mõni ajalooline sündmus. See olevat teaduslikult tõendatud ega kuuluvat üldse enam vaidluse alla. Isegi Wundt'i poolehoidja psühofüsioloog Stanley Hall kalduvat selle tunnustamisele. — Teine ala, millest rääkida tahan, on niinim. „ristkorrespondents“. Selle all mõistetakse mitmesuguste isikute automaat kirju, milles avaldub üks ja sama mõte ehk igas mingi tähendus, mida ühes taibatakse siis, kui ka teist teatakse. Ka need ristkorrespondentsid on mitmeti seotud spiritistlikkude vaadetega, kuna oletatakse, et üks ja sama surnu — paljuil kordil arvati selleks kuulust Inglise uurijat F. W. H. Meyers'i — mitmesuguste meediumide kaudu üht ja sama mõtet teatab.

Selle ristkorrespondentsi olemust seletab lühike näide. 8. aprillil 1907. a. kirjutab keegi meedium kella seitsme ajal (Lääne-Euroopa kellaaeg) hommikul Indias: Kas mäletate jumalikku taevast, kui hämarus Hommikumaad sama rikkalikult ja kauniks maalib kui Öhtumaad? — Samal päeval kella ühe paiku, ärgates trance'ist (spiritistliku meediumi uneseisukord), ütleb proua Piper, kes tol ajal Londonis elas: „Valgus Öhtumaal“. Kaks tundi hiljem kirjutab kolmas meedium, uurijana tuntud proua Verrall: „Neid sõnu rääkis Maud, ent teie ei mõistnud neid. Punane on lääs jne. Teie saate nägema, et te herra Piddingtonile sõnumi saatsite, millest teie ise aru ei saanud, mida aga tema mõistis. Öelge seda talle.“ Piddington on Inglise „Soc. f. psych. Research'is“ ristkorrespondentsi spetsialistiks.

Korra kirjutas keegi daam tsitaadi Horaciusest: „Eheu fugaces“ (Ah, põgenev). Samal päeval kirjutas keegi teine meedium rea tsitaate, mis kõik põgenemise mõtet avaldasid, pealegi tähendati, see olevat kordumine.

Piddington oli „Soc. f. psych. Research'is“ kirja tallele pannud sihiga, katsuda, kui võimalik, pärast oma surma selle sisu mitmesuguste automaat kirjutajate kaudu avaldada. See katse aga läks nurja juba tema elu ajal. Ta tahtis üle viia arvu 7, ent mõne aasta pärast ilmusid korraga selged salatähendused kirja sisu kohta kuue automaat naiskirjutaja teadetes, üksteise teadmata; iseäranis korratult mitmet puhku arvu 7 kõigis võimalikes variatsioonides, nii et öelda võib, juhuslikkusest ei võinud siin juttugi olla. Kiri hoiti hästi alal ja ta leiti terve; nii on ka see juhtumus, mil näiliselt keegi surnu osa ei võta, ainult üliloomulikult seletatav. Peab arva-

Greeka kuningas Georg II,
kes vabariigi väljakuulutamisel Greekast
lahkuma pidi ja troonist lahti ütles.

ma, et Piddingtoni mõte telepaatselt edasi andus ühele ehk mitmele kirjutajannale, kes seda siis omakord teiste üle kandsid.

Muidugi ei kuulu need uurimused enam psühofüsioloogia piirkonda, ja ka sageli vankuv teadaandevõime ei ole sellele omane, kuid kes tähele paneb psühoanalüüsi ja und, leiab siin mitmeti ühenduskohti; nii siis ei või see kõikumus täiesti vastuväiteks olla neile uurimusele. Oma kogususes on neis midagi veendumapanevat, kuigi vahest teadetes enam salapärasust on kui tarvis.

Kogu määratus materiaalsel proua Piperist — kes muide mitte ainsam pole — ja ristkorrespondentsist võime siis näha tähtsat näidet üliloomulikest võimetest, mis tõendatav ainult katsega. On kogutud rikkalik katsematerjal, millest nimetan mõnda vahest viimaseist aastaist.

Väljapaistvaks telepaatia ja selgeltnägemise meediumiks oli keegi prl. v. B., kellega mina ise ühes V. v. Vasilievskiga mõne katse toime panin, mil puhul katsealusel isikul võimalus puudus asjast midagi teada saada harilikul teel, kui oletada ei taheta, et üks mõlemaist uurijaist temaga salaja kokku rääkinud oli. Vasilievski vaatab varjatud kohalt minu valitud kääre. Meedium ilmutab: Väike kitsas asi. — Ta läheb ümaraks ja läikivaks, helgib, nüüd muutub ta nagu ringiks, metallist, ümar ja siiski piklik, nagu oleksid need käärid, all on kaks ümarat asja ja siis venib ta pikaks. Need peavad käärid olema. — Need on käärid. —

Sarnaseist katseist selle daamiga õnnestas terve hulk ja, nagu sellel juhtumiselgi, kirjeldas ta ka muidu asju küllaldaselt, ühtlasi neid ka nimetades.

Rikkalikum on katsematerjal selgeltnägemise katsete suhtes, millele keegi juuresolijaist seletust ei teadnud. Nii andis Vasilievski meediumile kord ühe suurest hulgast teisist väljatõmmatud postkaardi, mille sisu talle enesele tundmata ja mille ta läbipaistmatult pitseeris. Prl. v. B. „luges“ selle postkaardi sisu suuremalt jaolt veata, ilma et silmapilkugi ümbrikuga üksi oli; ta teatas selle juures õigesti isegi hulga käekirja omadusi j. m.

Keegi herra, kellega ma palju katseid toime panna

**KAMILLI
SHAMPOON
JUUKSTE
RAVITSEMISEKS**

võisin, ütles ühe pakikese kohta, mis talle heledal valgusel kinninõoritult anti ja mille sisemust keegi juuresolijaist ei teadnud; ta nägevat pidulikult kaetud lauda, mingit seltskonda, pidavat kas kihlused ehk pulmad olema, pulmadeks ei olevat seä aga siiski küllalt pidulik. — Pakki avades leidsime mälestusraha, mille keegi herra omal kihluspäeval pruudilt oli saanud.

Mulle tundmatult poolt väljamaalt saadetud pitseeritud paki puhul ütles sama herra muude kahtlevate teadete hulgas: Asi võõralt maalt, mitte kultuurne, ei pärandusasi ega kingitus, mingi leidis, mitte Saksa maalt. Mulle hüütakse kehvast sõna „sõjariist“. Midaagi kiviajast, laeval üle mere toodud. — Avamisel leidsime lõunamaal leitud kiviaegse kirve.

Need ei ole sugugi kaks kuldtera liivhunnikust, vaid kaks katset suurest hulgast sarnaseist; juba nende mõlema täiesti teadmata katsega langeb juhuslikkuse ja triki ettekääne, sest keegi juuresviibijaist ei saanud sisu teatada märguandmisega ehk muu sarnasega. Muide peab küll tunnistama et väga kahtlane oli arvata „juhtumisi“ just kiviaegset kirvest lugemata võimaluste hulgas. Ka oli võimata pakki avada kontrolli juuresolekul, kuna ju mälestusraha enesest palju oma päritolust poleks öelnud.

Alles hiljuti jutustasid Richet ja Gelyc ühest Poola herrast. Ühes kinnijoodetud tinatorus leidis kirjatükk, mis kõigile juuresviibijaile tundmatu. See herra ilmutas: joonistus kujutab meest suurte vurrudega ja tihtide kuldmeega, kuid ninata. Seljas on tal sõduri ülikond. Ta sarnaneb Pilsudskile. Prantsuskeelne allkiri on järgmine: See mees ei tunne hirnu millegi ees. Avati tinatoru, see sisaldas joonistuse marsal Pilsudskist, suurte vurrudega, kuid ninata, ja vormiriietes. Joonistuse all seisis Prantsuse keeli: Hirmuta ja laimata rüütel. — Kus peitub siin viga? Missuguse trikiga on siin tegemist, või on see juhtumisi?

Neid katseid kritiseerides ei pea vigu leidma, kus neid ei ole, ega mõnda nõrka katset märgilauaks võtma, selle asemel, et kõige paremad arutada. — Selgeltnägemise katseis ilmutatakse tihti mitu üksteisest täiesti olenematut teadet ühel korral, nagu näit. kiviaegse kirve puhul teade sõjariist, mitte kultuurne, kiviaeg, laeval üle mere toodud. Mitme sarnase õige ilmutuse ühtelangemine kõrvaldab juhuslikkuse suurel määral.

Selgeltnägemisest ja telepaatiast rääkides ei taha ma lähemalt käsitada nende rasket teineteisest lahutamist. Nii siis leiduvad veel üliloomulikud äratundmise teed, mida tunnustama peame, olgu nad siis meie muis kogemumis mahutatavad ja „seletatavad“ ehk mitte. Selles peitubki umbusalduse ja vastuseisu sügavam põhjus kogu selle ala vastu. Nähakse enam ehk vähem selgesti, et neid tõsiasi materjaalsesse monistlikku ehk ka positivistlikku ilmavaatesses raske mahutada. Tõsiasiad aga peaksid igast teooriast ja eelarvamisest kõrgele seisma.

Meie värvilise kaasande puhul.

Tänapäev kipub vaeseks jääma tõelisest „elutunnet ülendavast, elujõudu ülesehitavast rõõmust. Suurte pühade ja pidude meeleolu pääseb ikka raskemini äripäeva rühmamisest rähmuvasse hinge. Võib olla sellepärast, et meie ühiskond veel ei oska leida toda ühist tuiksoont, mis ta kokku liidaks ühiseks orgaaniliseks koguduseks. Tõelise pühitsuse ja pidutsemise eeldus aga on kogudus.

Vajame rõõmu ja heledust oma elus, — küünlad peame ise läitama. Sest mida vähem kingib elu meile välist vara, mida vähem leiame temas „ergutust oma rõõmuvõime vallandamiseks, seda enam peame ammutama enda seest.

Kunst on üks niisugune valguse ja rõõmu lamp,

mille sära meie elu rikastab. Sellele aga, kes üsna ta ligi pääseb, on ta otsekui loitvaks tuleks altariil, ning ta leiab nütüd ka teisi selle altari ees, ta leiab koguduse, pühalikus harduses tarduva kui ka ülevas helenduses pidutseva. Sest kunst kingib pühasid ja pidusid, kingib neid silmle ja nende kaudu hingele. Kesas ja põuas on meie hingede maa; kunst on kustumatu allikas, mis lakkamatult teda niisutab ning sellega ta kõlblikuks teeb õitsengule. Ning kes meist ei ihaldaks hingeõitsengut?!

Kunsti ligidale tuua, teda liita meie igapäisesse ellu, see on ka „Ao“ värvitrukkide siht. Nad tahavad aidata õpetada meie silmi nägema vorme ja värve ja ära tundma vaimu, mis neis peidus.

Tänase numbriga on kaasas reproduktsioon meie silmapaistvama maastikumaalija Konrad Mägi maalist „Rooma“. Konrad Mägi on sündinud Tartumaal aastal 1878. Ta pääseb võrdlemisi hilja tõsisele tööle kunstialal, astudes aastal 1902 Peeterburis Stieglitz'i kunsti-kooli skulptuuri klassi, kus ta veedab kaks aastat, töötades neist poolteist aastat Adamsoni juhatusel. Astub aastal 1904 koolist välja ja läheb suvel 1906 maalimisele üle, alates Triigi juhatusel. Aastal 1907 veedab lühikest aega Ateneumis Helsingis, kust sõidab Pariisi. Ent juba järgmisel aastal jätab Mägi Pariisi maha, minnes Norramaale, kus ta iseseisvalt maalimise alal töötab kaks aastat. Siit tuleb ta sügisel 1910 tagasi Pariisi, kus ta töötab ühes paljudest Pariisi „Académie libre“itest“ ja samal ajal mõne tuttavama õpetaja juures. Kevadel 1912 asus Mägi kodumaale, kus ta on loonud suure hulga maastikke Saaremaalt, Viljandimaalt ja Võrumaalt, veetes igalpool kaks suve järgimööda, nii et Mägi on kahtlemata parim Eesti maastiku tundja.

Käesolev reproduktsioon on valmistatud teosest, mis kuulub kunstniku kõige hilisemasse loomingjärku, mille ergutajaks oli Mäe hiljutine pikem viibimine ja rändamine Itaalias. „Rooma“ oli esimest korda välja pandud, Eesti kujutavate kunstnike keskühingu mullusel sügisnäitusel. HaKo.

N A L I.

Hoogu sattudes. Sõdur (lahingust jutustades): „... ja kogu aeg ainult laadisime ning laskisime, laadisime ning laskisime ja lõpuks läks lahing nii ägedaks, et ainult laskisime.“

Ei jää hätta. „Aga kui vanapreili meie maija sisse-murdmisel äkki ärkab, mis siis?“

— Noh, siis ütleme, et tulime talle kosja; võta igaks juhtumiseks lillekimp kaasa, Edi!

Elukalliduse-ajal. „On sul ka tarvis sellel vastikul inimesel ikka nii kaua kätt suruda!“

— Väga lihtsal põhjusel teen seda: tal on ikka nii soojad käed ja kuna ma oma käsi tema omis soojendan, võin ju hulga küttematerjaali kokku hoida.

Raske ülesanne. Professor (arstiteaduse üliõpilasile vaimuhaiget näidates): „See mees siin ei saa lahti mõttest, et tal on võimata ilalgi surra. Meie kliiniku ülesanne on temale vastupidist tööks teha.“

Proosaline noormees (enne kihlust): „Aga oskate teie ka keeta?“

Meieaegne mõrsja: „Arutagem juba kord küsimusi nende tähtsuse järele. Kõige esiteks tuleks küsida: Aga võite teie ka keetmiseks tarvitlikku materjaali muretseda?“

Tõusikute proudad. (Le Journal.

„Vaene Bertha, ta on oma mehe surma pärast nõnda kurb ja tervelt 10 naela kergemaks jäänud!“
 „Missugune õnn — 10 naela!“

Hans: „Ema, kas ma ei tohiks endale teise nime võtta?“

Ema: „Aga miks siis, poisu?“

Hans: „Kui isa täna hommikul kodunt välja läks, ütles ta: Kui koju tulen, saad sina peksa, nii kindlasti, kui su nimi Hans on.“

*

Kontserdiandjal polnud just head edu, ja teisel päeval seis ajalehekriitikas muu seas: „Komponistile haigutas pooltühhi saal vastu!“

Selle pilke vastu avaldas kontserdiandja toimetusele agaralt protesti. Tema rahustamiseks seis järgmisel päeval lehes:

„Meie eilses kontserdiarvustuses on eksikombel öeldud, et kontserdiandja pooltühja saali ees olevat mänginud, peab olema pool-täie saali ees...“

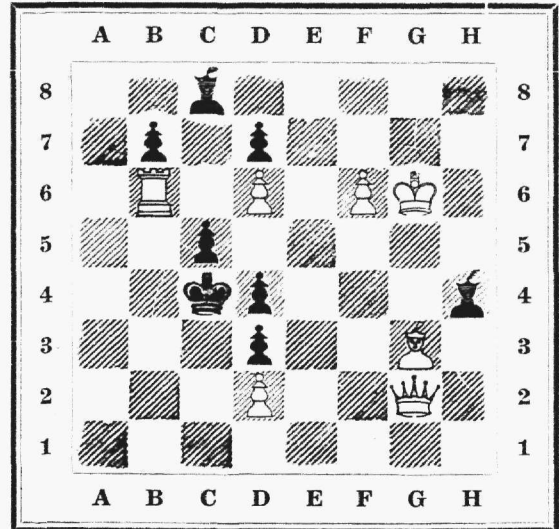
Kõht ei ole korras?

Sõõge toredasti maitsevat „Pain Normali“? See uus omapärane terviseleib korraldab üldist seedimist, tervendab kõhuhaigusi ja kõrvaldab kergesti koguni alatise kõhu kinnioleku. Paljude arstide poolt heaks kiidetud.

MALE.

Ülesanne Nr. 1.

Kokku seadnud Dr. Kraemer, Blombergis. Mustad.

Valged.

Matt 3 sammuga.

Kirjavastused.

V. H. T—s. „Kolgata“ avaldamiseks nõrk.

Toim. tulnud kirjandus.

Tallinna Eesti Seltsi „Estonia“ 1922/1923. aasta Aruanne ja lühike ülevaade 10-a. tegevusest uues majas. V. Ehrenpreisi trükk, Tallinnas.

Kasvatus. Kasvatusteaduslik ajakiri. Eesti õpetajate liidu häälekandja Nr. 8.

Las kasvame me Noored Sepad. Tallinna Noor-seppade Maleva häälekandja. 1. detsembril 1923. Nr. 1.

Eesti raudtee. Randtee-asjanduse kuukiri. Nr. 10-11 1923.

VIII-e Olympiade. Paris 1924. Règlement Général et Programme des jeux olympiques.

O. Luts. Andrese elukäik. Jutustus. Noor-Eesti kirjastus. Tartus 1923.

Ajakiri „Loodus“, Nr. 11 November 1923.

Õitsituled. Eesti ajakirjanikkude album. Koguteos II. Eesti ajakirjanikkude ühingu väljaanne nr. 2. 128 lhk. Hind 125 mk.

Maa Omavalitsus. Eesti Maakondade Liidu häälekandja. Nr. 1. I aastakäik. November 1923.

Odamees. Jõulualbum. 1923. Nr. 10 (14). Detsember.

Vastutav toimetaja Ed. Hubel.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

August Kristal'i
 keelpillide
 töökoda

Tallinnas.
 Woiko Pärnu m. № 12.
 üle 30-ne L. auhinna.

HARJU PANK A/S.

TALLINNA S.

Peakontor: Harju tän. nr. 33.

Jaoskonnad: Narvas, Pärnus, Rakveres ja Tartus.

Põhikapitaal Emk. 50.000.000.—
Reservid Emk. 16.329.125.32.

Äriseis 31. augustil 1923. a.

Kassa ja jooksvad arved	17.426.912 06	Aktiikapitaal (200.000 aktsiat à Emk. 250.—)	50.000.000 —
Laenuid ja diskont. vekslid	273.302.058 92	Tagavarad	16.329.125 32
Väljamaa valuuta	8.539.925 86	Hoiusummad	125.536.293 45
Väärtpaberid ja kupongid	3.624.479 11	Korrespondendid: „Loro“	151.744.912 33
Korrespondendid: „Loro“	124.037.441 27	„Nostro“	2.649.742 35
„Nostro“	36.544.747 81	Pangavõlad teistes krediitautustes	108.635.051 85
Jaoskonnad	26.357.494 07	Jaoskonnad	25.220.879 30
Liikumata varandus	10.870.000 —	Rüügamaksud	34.808 90
Teraskambriid ja liikuv varandus	2.243.756 61	Protsendid ja komisjonid	25.960.503 80
Ärikulud	11.191.006 28	Ametnikkude kassa	1.642.087 93
Mitmesugused debitoorid	21.471.994 14	Mitmesugused kreditoorid	27.856.410 90
	<u>535.609.816 13</u>		<u>535.609.816 13</u>

Igasugused pangaoperatsioonid, tolli- ja ekspeditsiooniäri, tule-, transport- ja elukinnitus.

OTTO HEIHRIHKABER

Kulikovitan.2 kōnetr 21-68
Kontor Kullasepa.t. kōnetr 21-32.

KAALU JA KASSAKAPI
TEHAS

A. Brandmann'i

kõige vanem shokolaadi-,
kompveki- ja biskviidi-
tööstus.

Tallinn, V. Tartu mnt. 4

Kõnetraat 15-94

Foto K. Akel & Ko.

Endine A. Reisberg.
Rataskaevu tän. 2. Telef. 17-64.

Valmistab maitserikkalt ja meeldivalt:

Portreesid — postkaartest kuni kõige
moodsamate tööstusviisideni.

Suurendusi — elusuuruseni.

Grupid — kuni 120 inimeseni.

Ateljee on kõige suurem Eestis, kõige
täielikumalt tehniliselt varustatud, mis
võimaldab lastest momentseid võtteid.

Ruumid avarad ja eraldi riietustuba tar-
vitada.

Pildistus väljaspool ateljeed sündmustest,
ehitustest, vabrikutest ja tööstustest,
spordist ning surnutest.

Kunstvalguseks oma lambid kuni 6000
küünlani.

!! Hinnad väga mõõdukad !!

ÜHISTEGELISTE ASUTUSTE KESKPANK

EESTI RAHVAPANK

TALLINNAS,
SUUR KARJA TÄNAV, OMA MAJAS NR. 19

TOIMETAB KÕIKI
PANGAOPERATSIOONE.

KORRESPONDENDID KÕIGIS
EESTI LINNADES JA ALEVITES.

JUHATUS.

EESTI PANK

Osakonnad kõigis maakonnalinnades

Arvete seis 30. novembril 1923. a.

Aktiva		Passiva	
Kassa		Põhikapitaal	250.000.000,—
a) pangatähed	543.902.600,—	Tagavarakapitaal	72.283.135,74
b) riigikassatähed, vahetusraha jne.	573.316.432,89	Pangatähed	2.250.000.000,—
Väärtpaberid	52.660.175,—	Riigikassa	1.428.555.754,08
Hoiusummad väljamaal	—	Hoiusummad	1.447.517.816,25
Välisvaluuta	49.197.852,73	Korrespondendid välisvaluuta „Loro“	51.613.317,50
Laenuid välisvaluutas	298.207.859,61	Väljamaa korrespondendid „Nostro“	393.895.042,—
Korrespondendid välisvaluuta „Loro“	157.981.750,—	Korrespondendid „Loro“	16.191.755,96
Väljamaa korrespondendid „Nostro“	268.682.733,10	Garantiid	603.784.587,53
Korrespondendid „Loro“	7.203.011,85	Akkreditiivid	65.206.426,10
Korrespondendid „Nostro“	4.735.670,57	Osakonnad	426.420.146,96
Laenuid mitmesugustel arvetel	4.923.983.385,37	Mitmesugused arved	383.802.568,15
Osakonnad	400.201.937,25		
Mitmesugused arved	109.197.141,90		
	7.389.270.550,27		7.389.270.550,27
Väärtused depoons	962.211.994,97		
Inkasso dokumendid	210.637.981,24		

Juhatus.

Pank toimetab kõiki pangaoperatsioone: võtab raha hoiule, diskonteerib vekslid ja annab laene, ostab väärtmetalle, ostab ja müüb välisvaluutat, võtab oma peale raha edasisaamise ja dokumentide inkasso, annab välja maksetähti iga soovitava summa peale ja vahetab neid oma osakonnades sularaha vastu jne.

Korrespondendid — kõik suuremad väljamaa pangad.
Operatsioonid Venemaal — Gosbank'a kaudu.

Meie
lõhnaõlid

ja
tualettseebid

võistlevad paremate väljamaa
saadustega. Palume ostmise
juures hoolega tähele panna,
et meie vabriku nimi „Viko“
:: :: peal oleks. :: ::

Saadaval kõigis sellekohastes kauplustes.

Laboratoorium „VIKO“, Tallinn, S. Arehna t. 34.

Kõnetraat 17-09.

HEAD UUT AASTAT

SOOVIB OMA KINNITAJATELE

KINNITUS-AKTSIA-SELTS

«TURIS»

TALLINNAS, VIRU TÄN. 18.

KINNITAB: TULE JA KAUBAVEO, KLAASIMURDMISTE,
VEOABINÕUDE JA VÄÄRTSAADETUSTE ÕNNETUSTE
VASTU.

Akts.-selts „ODOR“

TALLINNAS.

Parfümeeria-, kosmeetika, majandustarbe-
ainete ning arstimisvahendite vabrik.

Põhikapitaal Mk. 8.000.000.—

Tagavarakapitaaliid Mk. 2.500.000.—

Valmistab mitmesugust kaupa, mis oma headuse kui ka hinna poolest
väljamaa omadega täiesti võistelda võivad.

Müügil on:

a) Parfümeeria- ja kosmeetikakaubad:

Paremad lõhnaõlid — ilupudelites ja karpides, nagu: Divinia, L'origan,
Ideal, Oeillet, Coeur de Jeannette j. n. e.
Kõiksugused kreemid, juukseveed, kölniveed, puudrid, huulte-pumatid j. n. e.

b) Majandustarbeained:

80% äädika-essents, jahvatatud pipar ja kaneel, eht Vene sinep, söögiõlid,
vanilliin-suhkur, pesusine, masina- ja püssiõli, mitmesugused pesemis-
pulbrid, metallpuhastamise määre, „Prussaka surm“ ja „Lutika surm“,
saapakreemid ja veesaapa määre, puuviljasiirupid ja -essentsid j. n. e.

c) Arstimise vahendid:

Boromentool — nohu vastu, männiekstrakt — vannide tarvis jooksja-
haiguse juures, Liqu. ferri albuminati — verevaesuse vastu j. n. e.

d) Kontorimaterjaalid:

Iga värvi tindid, tempelvärv, hektograaftindid, kontoriliim, kirja- ja paki-
lakid j. n. e.

e) Kulinaarained:

Mixed pickles, marineeritud seened, beefsteaksauce, kabul, kaprid, valged
seened, morchlid j. n. e.

Vabrik, Kivimurru tän. nr. 2 — telefon 4-98.

Müük suurel arvul kontoris — Jaani tänav nr. 6 — telefon 14-23.

Müük väikesel arvul **OMAS KAUPLUSES**

:: ::

Põhja Panga majas, Suur Karja tänav nr. 20.

:: ::

Peale seda on meie kaubad saadaval kõikides paremates linna- ja maa-
kauplustes.